

Sang'hano za Iwatumigwa Ulongozi

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chosimulila kusonga kwa wanhu wamtogole Yesu na vija wanhu viwamtogole Yesu kusongela Yelusalemu mbaka Yudea na Samalia na vivija mbaka kumwande ya kuko. Vino vivo Yesu viyawalongele wanahina zake yang'hali hanagaligwa kuulanga (Sula ya 1:8). Kitabu kino chandikigwa na Luka vivija ayo yandike Mbuli Inogile ya Luka. Luka kakala mganga na kandika goya zimbuli kamba vizilawile. Heyo kandika Imbuli Inogile na kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa kwa Teofili yakalile Mgiliki, lakini vivija togesa ivitabu vandikigwa mbuli ya wanhu wamtogole Yesu wose Wagiliki na Wayahudi (Sula ya 1:1).

Kitabu kino cha Sang'hano za Iwatumigwa chogesigwa kamba chandikigwa hagati ya mwaka wa 60-64 toka kuvumbuka kwa Kilisito, kwavija ikitabu chohelela aho Paulo viyakalile yang'hali mkifungo. Vivija Luka wanga wose na mtumigwa Paulo na wanhu wogesa kamba kitabu kino chandikigwa kudibuga da Antiokia. Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chogendeleza Mbuli Inogile ya Luka na chosongela Yesu viyacholile kuulanga. Kilamuso cha Luka kwandika kamba kikija cha Mbuli Inogile ya Luka. Kalonda Teofili na wanhu wamtogole Yesu watamanile kija kiwa-fundizigwe, avo kandika goya vija mbuli ya Yesu

viyakalile hano mwiisi na vija wanhu wamtogole Yesu viwongezeke.

Kitabu cha Sang'hano za Iwatumigwa chotulagusila vija waetu wasongile kumtogola Yesu viwakalile na viilondeka mna ukukala kwa kumtamanila Yesu. Vivija viwatendile watumigwa votulagusila kamba tolondeka tumtamanile Loho Yang'alile twahawalongela wanhu wayagwe usenga wa Mbuli Inogile.

Mbuli zili mkitabu

Tanhu Loho Yang'alile kowezi la wanahina na wanhu wamtogole Yesu wosonga kongezeka (Sula ya 1:1-8:1).

Abaho wanhu wamtogole Yesu wodunungigwa na wosonga kwenela kubanza Yelusalemu (Sula ya 8:2-12:23).

Abaho Paulo kochola mwanza wake wa ichanduso wa umishieni (Sula ya 12:24-14:28).

Abaho mting'hano wa Yelusalemu kugesha wanhu wamtogole Yesu sambile sambile wolondeka watende choni (Sula ya 15:1-35).

Abaho Paulo kochola mwanza wake wa kabili wa umishieni (Sula ya 15:36-18:22).

Abaho kachola mwanza wake wa kadatu wa umishieni (Sula ya 18:23-20:38).

Abaho Paulo kogeligwa mmakono ako Yelusalemu (Sula ya 21-26).

Kukimambukizo kagaligwa Lumi (Sula ya 27-28).

¹ Kwa Mkulu Teofili.

Mna ikitabu changu kinisongile kwandika, nyandika gose gayatendile Yesu na kufundiza kulawa mna ikipindi kiyasongile kusang'hana,

² mbaka mna disiku diyagaligwe kuulanga. Viyakalile yang'hali hanagaligwa uchanha, kawagwaa malagizo kwa udahi wa Loho Yang'alile wanhu awo yawasagule wawe watumigwa zake. ³ Mna ikipindi cha siku malongo mane toka ifa yake, Yesu kakala yowalawilila watumigwa zake miyanza mingi muladi kulagusa kakala mgima. Wamona, nayo kalonga nao mbuli za Undewa wa Mulungu. ⁴ Mna ikipindi kimoja viyakalile koja nao, kawalagiza, "Sekemulawe kudibuga da Yelusalemu, lakini mbeteleni Loho Yang'alile yeli nhunza iyawalongele Tatangu. ⁵ Yohana kawabatiza kwa mazi, lakini mna ikipindi kidodo kumwande mobatizigwa kwa Loho Yang'alile."

Yesu kogaligwa uchanha kuulanga

Mrk 16:19-20; Luk 24:50-53

⁶ Watumigwa viwaiting'hane hamoja na Yesu, wamuza, "Mndewa, vino kipindi kino acho chonda uwabwezele wanhu wa Izilaeli undewa?"

⁷ Yesu kawedika, "Kipindi na siku azo va mmakono ga Tatangu. Mweye siyo sang'hano yenu kujuwa lini vondaiwe. ⁸ Lakini Loho Yang'alile vondagawezile, mobokela nguvu, na mowapetela wanhu mbuli zangu zimone, mowapetela kudibuga da Yelusalemu na mziisi zose za Yudea na Samalia, na kuuhelelo wa isi." ⁹ Viyamambukize kulonga vivo, kagaligwa uchanha kuulanga kuno womulola. Abaho ulanga umfisa, hawamone kabili.

¹⁰ Viwakalile wang'hali wolola bunhuu kuu-
langa Yesu viyakalile kochola, bahaja wanhu wa-

bili wavalile viwalo vizelu chuwee wema habehi nao. ¹¹ Walonga, “Mweye wanhu wa Galilaya, habali mwima aho na kulola uchanha kuulanga? Yesu iino yagaligwe uchanha kuulanga kulawa kumwenu, kobwela kabili kamba vivo vimmona kochola kuulanga.”

Muhazi wa Yuda

Mat 27:3-10

¹² Abaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa kuna Ulugongo lwa Mizeituni, lukalile utali wa kilometa imoja kulawa buga dija. ¹³ Wengila kudibuga, wachola mbaka kudigati diwakalile Petulo na Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomaso na Batulumayo na Matayo na Yakobo mwanage Alufayo na Simoni Zeloti na Yuda mwanage Yakobo. ¹⁴ Wagendelela kuiting'hana hamoja kumpula Mulungu, hamoja na watwanzi wayagwe, na Malia mamake Yesu na wadodo zake Yesu.

¹⁵ Siku dimoja Petulo kema mumting'hano wa wanhu wamtogole Yesu. Wanhu awo wakala wovika gana dimoja na malongo mabili. ¹⁶ Petulo kema na kulonga, “Ndugu zangu, Maandiko Gang'alile golondeka galawilile, gaja gayalongile Loho Yang'alile kubitila Daudi, yalagule mbuli ya Yuda, ayo yawalongoze wanhu waja wamgogile Yesu. ¹⁷ Yuda kakala imoja wa kibumbila chetu, kwavija kasaguligwa tutende nayo sang'hano.”

¹⁸ Yuda kagula mgunda kwa sente ziyapatile kwa gehile, mumo kagwa kingubanguba luu, na inda yake itulika na vinhu vake vose va mgati vilawa kunze. ¹⁹ Wanhu wose wa Yelusalemu waihulika mbuli ayo, avo kwa ulonzi wa kumwao

waukema mgunda awo Akelidama, fambulo jake, “Mgunda wa Damu.”

²⁰ “Kwavija yandikigwa mna ikitabu cha Zabuli, ‘Ng'anda yake iwe vihame, mgati yake sekeyakale munhu yoyose.’

Vivija yandikigwa,

‘Munhu iyagwe yasole sang'hano yake.’

²¹ “Avo, kolondeka yasaguligwe munhu imoja yakalile na tweye kipindi chose Mndewa Yesu viyangile na tweye. ²² Kusongela kipindi kija Yohana viyawapetele wanhu usenga wake wa kubatiza, mbaka siku dija Yesu viyagaligwe kulunga kulawa kumwetu. Munhu ayo yailumbe na tweye mna isang'hano ya kuwapetela wanhu kuzilibuka kwa Yesu.”

²³ Avo wasagula matwaga ga wanhu wabili, Yusufu yakemigwe Balisaba hebu Yusito, na wakabili Matiasi. ²⁴ Abaho wampula Mulungu walonga, “Mndewa, kugajuwa goyogesa kila munhu. Avo tulagusile nani mna iwanhu wano wabili yuumsagule ²⁵ yakusang'hanile muutumigwa yaulekile Yuda, yalemelwa kuchola hanhu hayalondeke.” ²⁶ Aho wabwanha simbi kusagula mna iwanhu awo wabili, avo simbi imgwila Matiasi, nayo kongezigwa mna ikibumbila cha watumigwa longo na imoja.

2

Kwiza kwa Loho Yang'alile

¹ Siku da Pentekoste vidivikile, wanhu wose wamtogole Yesu wakala waiting'hane hamoja.

² Bahaja wanhu wahulika kinhu chobuma kulawa kuulanga kiigalile na beho kulu dibuma,

kinhu acho kiimemeza ng'anda yose iwakalile wanhu awo. ³ Baho wona vinhu viigalile na lambi da moto, vipwililika na kumkwasa kila munhu yakalile aho. ⁴ Wanhu wose wamemezigwa Loho Yang'alile na wasonga kulonga kwa ulonzi uyagwe, kamba Loho viyawadahize kulonga.

⁵ Ako Yelusalemu kukala na Wayahudi womdumba Mulungu, walawile kila hanhu mwiisi yose. ⁶ Viwazihulike nyangi azo, lunhu mkulu luiting'hana hamoja. Wanhu wose wakanganya, kwavija kila munhu kahulika wanhu wamtogole Yesu wolonga kwa ulonzi wake mwenyego. ⁷ Wakanganya ng'hani na kulonga, "Wanhu wose wano wolonga, ni wenekae wa Galilaya. ⁸ Yokuwaze kabili, kila imoja wetu kowahulika wolonga kwa ulonzi wake mwenyego? ⁹ Wayagwe vitwili wolawa Palitiya na Mediya na Elama, kulawa Mesopotamia, Yudea na Kapadokia, kulawa Ponto na Asiya, ¹⁰ kulawa Fulugia na Pamfulia, kulawa Misili na banzi za Libiya behi na Kilene. Wayagwe wetu walawa Lumi, ¹¹ Wayahudi na wanhu wengile dini ya Kiyahudi, na wayagwe wetu wolawa Kilete na Alabiya lakini kila imoja wetu kowahulika wolonga mbuli ng'hulu ziyatendile Mulungu kwa ulonzi wa kumwetu!" ¹² Wose wakanganya na kwazanywa, waiuza, "Mbuli ino fambulo jake choni?"

¹³ Lakini wanhu wayagwe wawageweza, walonga, "Wanhu wano wakoligwa!"

Usenga wa Petulo kwa wanhu

14 Abaho Petulo kema hamoja na watumigwa longo na imoja na kwa sauti ng'hulu kasinga kululongela ulunhu, “Mbwigazangu Wayahudi na mweye mose mukalaga isi ya Yelusalemu, nhegelezeni niwalongele fambulo da mbuli zino.

15 Wanhu wano hawakoligwe, kamba vimugelegeza, sambi saa ndatu ya imitondo.

16 Lakini, gano gago gayalongile mtula ndagu wa Mulungu Yoeli,

17 Mulungu kolonga, ‘Vino vivo vondanhende mna isiku ya uhelelo,

Nomgidila kila munhu Loho yangu.

Wanenu wa kimbigalo na wakitwanzi wolagula mbuli zangu,

wabwanga zenu wolagusiligwa vinhu na Mulungu,

wavele wenu wolota nzosi.

18 Ona, hata wasang'hanaji zangu wose wa kitwanzi na wa kimbigalo,

nowagidila Loho yangu mna izisiku azo, na wao wolagula.

19 Notenda unzonza kuulanga na vilaguso mwiisi.

Hokuwa na damu, moto na yosi,

20 Zuwa dogeligwa ziza,

mwezi wogaluka mdung'hu kamba damu,

ing'hali hainavika siku ija ng'hulu ya kwiza kwa Mndewa.

21 Abaho, munhu yoyose yompula Mndewa kwa kutazigwa kokomboligwa.’ ”

22 “Wanhu wa Izilaeli! Tegelezeni mbuli zino, Yesu wa Nazaleti kakala munhu wa udahi na kalagusigwa kumwenu kwa unzonza na vilaguso

viyatendile Mulungu kubitila kumwake. Mweye wenyego muijuwa mbuli ino kwavija ilawilila bahano hamwenu. ²³ Toka mwaka Mulungu kajuwa na kalonda mweye mumgoge Yesu na mweye mumkoma kwa kuwaleka wanhu wotenda nzambi wamuwambe mumsalaba. ²⁴ Lakini Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile, kamulekesa kulawa muusungu wa ifa, kwavija havi-dahike ifa imwike mkifungo. ²⁵ Kwavija Daudi kalonga mbuli yake,

‘Nimona Mndewa ka haulongozi wangu siku zose, kahabehi yangu, na niye sigwaya bule.

²⁶ Avo niye nodeng'helela,
na lulimi lwangu lolonga kwa kudeng'helela,
na lukuli lwangu lokala kwa kutamanila,

²⁷ kwavija gweye Mulungu honda undeke kowochola wanhu wafile,
honda umuleke mtumigwa wako yang'alile yole mdipanga.

²⁸ Kundagusila nzila ilongoza muugima,
nimema deng'ho kwavija kwa hamoja na niye.’ ”

²⁹ “Ndugu zangu, nolondeka nonge fulu ipile kamba muhenga wetu mkulu Daudi yajuwike ng'hani. Kafa, kazikigwa, na mbaka lelo panga jake dabahano hamwetu. ³⁰ Kwavija kakala mtula ndagu wa Mulungu, kakijuwa kija kiyalongile Mulungu, Mulungu kamulongela kwa kuiduila kamba yahamtendile munhu imoja kulawa mulukolo lwa Daudi yawe Mndewa kamba viyakalile heyo. ³¹ Daudi kagona gonda yatende Mulungu, avo kasimulila mbuli ya kuzilibuka kwa Kilisito Mkombola viyalongile,
‘Halekigwe kuwochola wanhu wafile,

lukuli lwake halwolile mdipanga.'

³² Mulungu kamzilibula ino Yesu, na tweye wao tuyone mbuli ayo na towapetela mweye.

³³ Kazilibuligwa na kwikigwa muukulu mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu Tatake, na kambokela Loho Yang'alile, kamba viyalongeligwe. Kino kimona na kuhulika ayo Loho iyatugidile Yesu. ³⁴ Kwavija Daudi hagiligwe kuulanga, lakini kalonga,

'Mndewa kamulongela Mndewa wangu, Kala hano muukulu mwambu wangu wa mkono wa kudila

³⁵ mbaka niwatende wanhu wakwihile kamba kigoda cha kwikila magulu gako.'

³⁶ "Wanhu wose wa Izilaeli molondeka mujuwe kamba ino Yesu, yummuwambile mumsalaba, Mulungu kamtenda Mndewa na Kilisito Mkom-bola!"

³⁷ Wanhu viwahulike vivo, wasomigwa mmi-zoyo na wamulongela Petulo na watumigwa wayagwe, "Ndugu zetu, lelo tutende choni?"

³⁸ Petulo kawalongela, "Kila imoja wenu kolon-deka yaleke nzambi na yabatizigwe kwa twaga da Yesu Kilisito, na Mulungu kozigela kumgongo nzambi zenu na mobokela Loho Yang'alile yeli nhuza. ³⁹ Kwavija lagano da Mulungu ditendigwa mbuli yenu na mbuli ya wanenu, na wose wali mmatali na Mndewa Mulungu wetu kowakema kumwake."

⁴⁰ Petulo kawalongela mbuli nyingi na kwa kuwazuma kalonga, "Ihonyeni wenyego kulawa mna inthaguso yonda ize ya wanhu wa lukolo luno wihile!" ⁴¹ Wanhu wengi wazitogola mbuli zake

na wabatizigwa, wanhu gana malongo madatu wongezeka mkibumbila siku dijo. ⁴² Wagendelela kufundizigwa na watumigwa, wakala kimbwiga na kuja gate hamoja na kumpula Mulungu.

Wanhu wamtogole Yesu viwakalile wokala

⁴³ Mbuli nyingi za unzonza na vilaguso zikala zitendigwa na watumigwa, na kila munhu kengila bwembwe. ⁴⁴ Wanhu wose wamtogole Yesu wagendelela kukala hamoja na kuigolela vinhu vao. ⁴⁵ Wakala wochuuzwa migunda na vinhu viwakalile navo na kuigolela zisente kwa kila munhu viyalondile. ⁴⁶ Wagendelela kuiting'hana Mng'anda ya Mulungu kila siku, wakala woja hamoja mzikae zao, waja kwa kudeng'helela na kwa moyo uholile, ⁴⁷ kuno womtogola Mulungu, na wanhu wose wawanogela. Kila siku wanhu wamtogole Yesu wongezigwa na Mndewa mdibumbila jao.

3

Petulo na Yohana womuhonya mbetembete

¹ Siku dimoja saa tisa ya imisi kipindi cha kumpula Mulungu, Petulo na Yohana wakala wochola kuna Ing'anda ya Mulungu. ² Kipindi acho wanhu wakala wampapile munhu imoja mbetembete toka viyavumbuke. Kila siku wakala womwika munhu ayo hana ulwivi lwa Ng'anda ya Mulungu lukemigwe, “Lwivi lunogile” muladi yapule sente kwa wanhu wakalile wokwingila Mng'anda ya Mulungu. ³ Viyawone Petulo na

Yohana wokwingila Mng'anda ya Mulungu, kawapula wamgwee kinhu chochose. ⁴ Nao wamulola munhu ayo bunhuu. Petulo kamulongela, “Tulole tweye!” ⁵ Avo kawalola bunhuu, kuno kotamanila kupata kinhu chochose kulawa kumwao. ⁶ Lakini Petulo kamulongela, “Nabule sente, ila nokugwaa kija kinilinacho, kwa twaga da Yesu Kilisito wa Nazaleti, nokulagiza ima wima utembe!” ⁷ Abaho kamgoga kwa mkono wake wa kudila kamwinula. Na bahaja mige ya magulu gake igangamala. ⁸ Kenuka, kema kwa magulu gake, kasonga kutembela. Abaho kengila Mng'anda ya Mulungu hamoja nao, kuno kozumha zumha na kumtogola Mulungu. ⁹ Wanhu wose viwamone kotembela na komtogola Mulungu, ¹⁰ wamjuwa kamba heyo yakalile yopula hana, “Ulwivi Lunogile,” avo wose wakanganya kija kimulawilile munhu ayo.

Usenga wa Petulo Mng'anda ya Mulungu

¹¹ Kuno munhu ayo yang'hali kowawinza Petulo na Yohana hana, “Uluhelengo lwa Sulemani,” kamba vilukemigwe, wanhu wose wakanganya na wasonga kuwakimbilila. ¹² Petulo viyawone wanhu, kawalongela, “Ndugu zangu wa Izilaeli, habali moikanganya mbuli ino, habali motubunhulila meso? Vino mogelegeza mbuli ino ilawilila kwa udahi wetu kumtenda munhu ino yatembele hebu kwavija tweye tomtambikila Mulungu?” ¹³ Mulungu wa Abulahamu na Isaka na Yakobo na Mulungu wa wahenga zetu, kamgwaa ukulu mtumigwa wake Yesu. Lakini mungela mmakono ga iwakulu,

mumulema haulongozi ha Pilato, hata Pilato viyalondile kumulekesa. ¹⁴ Kakala yang'alile na yanogile, lakini mweye mumulema, mumpula Pilato yawatendele vimulonda, yawafungulile munhu mkomaji. ¹⁵ Mumkoma ayo yakalile chanduso cha ugima, lakini Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile na tweye tuyona mbuli ayo. ¹⁶ Udahi wa twaga da Yesu awo umgwelele nguvu munhu ino mbetembete. Kino kimona na kukijuwa kitendigwa kwa kutamanila kwa twaga jake. Kumtamanila Yesu ako kumtendile munhu ino yahonyigwe, kamba mose vimona.

¹⁷ “Sambi, ndugu zangu, nojuwa kija kimumtendele Yesu mweye na wakulu zenu mukala hamkijuwile. ¹⁸ Mulungu kalonga mbuli ino toka mwaka ilawilile kubitila watula ndagu zake wose, kamba Kilisito wake Mkombola kolondeka yadununuzike, na vino vivo ili. ¹⁹ Lelo lekeni nzambi zenu mumbwelele Mulungu, muladi Mulungu yazigele kumgongo nzambi zenu. ²⁰ Mwahatenda avo, kipindi cha kuhozigwa moyo chokwiza kulawa kwa Mndewa, na komtuma Yesu, yeli Kilisito Mkombola yasaguligwe mbuli yenu. ²¹ Kolondeka yasigale kuulanga mbaka kipindi kivike cha kugatenda gose gawe ga sambu, kamba viyalongile Mulungu kubitila watula ndagu zake wang'alile wakalile kuko umwaka. ²² Kwavija Musa kalonga, ‘Mndewa Mulungu wenu kowagalileni mtula ndagu wake, kamba viyanhumile niye, kokuwa imoja wa wanhu zenu. Mutogole chochose chonda yawalongeleni. ²³ Munhu yoyose yolema kumtegeleza mtula ndagu ayo wa Mulungu

kobaguligwa mna iwanhu wa Mulungu na kokomigwa.’²⁴ Na watula ndagu wa Mulungu wose wakalile na usenga, kusongela Samweli na wayagwe wezile kumwande, vivija walonga vinhu vilawilila mzisiku zino.²⁵ Lagano da Mulungu kubitila watula ndagu zake ni jenu, na mweye mwamgati mna idilagano da Mulungu yaditendile kwa wahenga zenu. Kamba viyalongile kwa Abulahamu, ‘Kubitila lukolo lwako nowatenda wanhu wose wa mwiisi wamwede.’²⁶ Avo Mulungu viyamzilibule mtumigwa wake, tanhu kamtuma kumwenu, mumwede na kuwatenda mweye muleke nzambi zenu.”

4

Petulo na Yohana wogaligwa mkitala cha Wayahudi

¹ Petulo na Yohana viwakalile wang'hali wolonga na wanhu, walava nhosa, wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu, na Masadukayo wayagwe wavika. ² Wagevuzika ng'hani kwavija watumigwa wao wabili wakala wowafundiza wanhu kuwa Yesu kazilibuka kwa wafile, na ino ilagusa kamba wafile wozilibuka. ³ Avo wawagoga na kuwagodeka mkifungo mbaka imitondo yake, kwavija zuwa dikala dihongile. ⁴ Lakini wanhu wengi wauhulike usenga watogola, na wambigalo wongezeka mbaka gana malongo matano.

⁵ Siku diyagwe wakulu wa Wayahudi, wavele, na wafundiza Malagizo ga Musa waiting'hana Yelusalemu. ⁶ Waiting'hana na Anasi mulava

nhosa mkulu, na Kayafa na Yohana na Alekizanda, na wanhu wayagwe wa lubuga lwa mulava nhosa mkulu. ⁷ Waweka Petulo na Yohana haulongozi wao, wawauza, “Vino mweye mutendaze? Nguvu gani yumpatile hebu mosang'hana kwa twaga da nani?”

⁸ Petulo kuno kamema Loho Yang'alile, kawedika, “Walangulizi wa wanhu na wavele! ⁹ Kamba lelo touzigwa mbuli ya kija kinogile kitendigwe kwa munhu yabemendeke magulu na vija viyahonyigwe, ¹⁰ avo molondeka mose mujuwe, na wanhu wose wa Izilaeli mujuwe, kamba munhu ino yemile haulongozi wenu kahona kwa twaga da Yesu Kilisito wa Nazaleti, ayo yummuwambile mumsalaba na Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile. ¹¹ Yesu iyo yolongigwa mna Gamaandiko Gang'alile, 'Dibwe dilemigwe na mweye wazengaji digalamuka dibwe da kutamanila kubanza gose.'

¹² Ukombozi haupatikana kwa munhu yoyose iyagwe, kwavija mwiisi yose kuduha twaga diyagwe diyatugwee Mulungu donda tukomboligwe najo.”

¹³ Wakulu wa mkitala wakanganya kona vija Petulo na Yohana viwagangamale, kwavija wawajuwa kamba hawaifunzile ubala wowose. Abaho wajuwa kamba wakala mbwiga zake Yesu.

¹⁴ Lakini viwamone munhu ayo yahonyigwe kema hamoja na Petulo na Yohana, hawadahile kulonga mbuli. ¹⁵ Avo wawalongela walawe mdigati da ikitala, abaho wakulu wa mkitala wasonga kuilongela wenyego. ¹⁶ Wakulu wa mkitala waiuza, “Tuwatende choni wanhu wano?”

Kila munhu mwiisi ya Yelusalemu kojuwa kamba unzonza uno mkulu utendigwa na hewo, na tweye hatudaha kuibela bule mbuli ino. ¹⁷ Lakini kutenda mbuli ino sekeibwililike ng'hani kwa wanhu, leka tuwazume wanhu wano waleke kulonga kwa munhu yoyose kwa twaga da Yesu.”

¹⁸ Avo wawakema kabili mng'anda, wawazuma sekewalongo hebu kufundiza kwa twaga da Yesu. ¹⁹ Lakini Petulo na Yohana wawedika, “Mweye wenyego taguseni choni kinogile mgameso ga Mulungu, kuwategeleza mweye hebu kumtegeleza Mulungu. ²⁰ Kwavija hatudaha kuleka kulonga kija kituwone na tukihulike tweye wenyego.” ²¹ Avo wanhu wa mkitala wawazuma ng'hani abaho wawalekesa. Hawadahile kuwatagusa, kwavija wanhu wose wakala womgwaa nhogolwa Mulungu mbuli ya kija kilawilile. ²² Munhu yatendiligwe unzonza uno wa kuhonyigwa kakala na miyaka kubanza malongo mane.

Wanhu wamtogole Yesu wompula Mulungu yawagangamize

²³ Bahaja Petulo na Yohana viwalekesigwe, wabwela kuna ikibumbila chao na kuwalongela kija kilongigwe na wakulu wa walava nhosa na wavele. ²⁴ Wanhu wamtogole Yesu viwahulike avo, wailumba hamoja mna ukumpula Mulungu, walonga, “Mndewa gweye kumba ulanga, isi, bahali na vose vilimgati mmwake! ²⁵ Kulonga kubitila muhenga wetu Daudi, mtumigwa wako, kwa udahi wa Loho Yang'alile. Viyalongile, ‘Habali wanhu wa mwiisi yose wagevuzika?

Habali wanhu wokala kiseto cha kibozi?

²⁶ Wandewa wa mwiisi waitanda wenyego, walangulizi waiting'hana hamoja kumbiduka Mndewa na Mkombola ayo yaamsagule.'

²⁷ Kwavija Helode na Pontio Pilato waiting'hana hamoja mna idibuga dino da wanhu haweli Wayahudi na wanhu wa Izilaeli kumbiduka Yesu, Mtumigwa wako Yang'alile, Kilisito Mkombola yuumsagule. ²⁸ Watenda mbuli zija ziulondile toka mwaka zilawilile kwa udahi wako. ²⁹ Sambi, gweye Mndewa, ulole mbuli zao zakugela bwembwe ziwatendile. Tutaze tweye wasang'hanaji zako seketudumbe kuwapetela wanhu usenga wako. ³⁰ Golosa mkono wako uwahonye wanhu. Tenda vifukuzi na unzonza kwa twaga da Yesu mtumigwa wako yang'alile."

³¹ Viwamambukize kumpula Mulungu, aho hawakalile waiting'hane hatigisika. Wose wamamezigwa Loho Yang'alile na wagendelela kuwapetela wanhu usenga wa Mulungu bila kudumba.

Wanhu wamtogole Yesu wokala kamba wanhu wa lubuga lumoja

³² Kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala na moyo umoja. Kuduhu imoja wao yalongile vija viyakalile navo vikala vake, lakini waigolela na wayao kila kinhu kiwakalile nacho. ³³ Watumigwa wawapetela wanhu mbuli ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu kwa nguvu ng'hulu, na Mulungu kawagwaa wanhu ng'hekewa ng'hani. ³⁴ Kukala kuduhu munhu yoyose mkibumbila yakalile bila kinhu. Wanhu

wayagwe wakalile na migunda hebu ng'anda wakala wochuza, na kugala zisente ziwapatile, ³⁵ na wawagwaa watumigwa, na zisente izo zigoligwa kwa kila munhu kamba viyalondile.

³⁶ Kukala na Mulawi imoja twaga jake Yusufu, mwenekae wa Kupulo, ayo watumigwa wamkema Balinaba, fambulo jake, “Munhu yogangamiza wanhu,” ³⁷ kachuuza mgunda wake, kawagwaa zisente watumigwa.

5

Anania na Safila

¹ Kukala na munhu imoja yakemigwe Anania na mwehe wake Safila, nao vivija wachuza mgunda wao. ² Anania kailumba na mwehe wake, kabagula sente ziyagwe na zisigale kawagwaa watumigwa. ³ Petulo kamuuza, “Anania, habali kumtogoleta Mwenembago yakulongoze umvizile Loho Yang'alile kwa kufisa sente ziyagwe ziupatile kwa kuchuuza mgunda wako?” ⁴ Viukalile ung'hali hunachuza umgunda ukala wako, na viumambukize kuchuuza, sente zikala zako. Lelo, habali kutenda mbuli ayo? Humvizile munhu bule ila kumvizila Mulungu!” ⁵ Bahaja Anania viyaihulike mbuli ayo, kagwa hasi kafa. Wanhu wose waihulike mbuli ayo wadumba ng'hani. ⁶ Wabwanga weza waluvaza sitili lukuli lwake walulava kunze waluzika.

⁷ Vigabitile masaa madatu mwehe wake Anania keza, kengila mng'anda, lakini hajuwile gaja gampatile mkasano wake. ⁸ Petulo kamuuza, “Nongele, zino izo sente zose zimpatile gweye na mkasano wako kwa kuchuuza mgunda wenu?”

Kamwidika, “Ona, zizo.”

⁹ Avo Petulo kamulongela, “Vino habali gweye na mbigalo wako mulumba kumgeza Loho wa Mndewa? Wanhu wamzikile mkasano wako sambu wa hamulango na gweye wokusola vivija!”

¹⁰ Bahaja kagwa hasi mmagulu ga Petulo kafa. Wabwanga viwengile wamvika kafa, avo wamulava kunze na wamzika behi na mbigalo wake. ¹¹ Wanhu wose wamtogole Yesu na wose wayagwe waihulike mbuli ayo wadumba ng'hani.

Unzonza na vifukuzi

¹² Watumigwa watenda mbuli nyingi za unzonza na vifukuzi mna iwanhu. Wanhu wose wamtogole Yesu waiting'hana hamoja muluhelengo lwa Sulemani. ¹³ Kuduhu wanhu wayagwe kulawa kunze wagezile kuilumba na wanhu wamtogole Yesu, hamoja wanhu wawagwaa nhogolwa. ¹⁴ Lunhu lwa wambigalo na watwanzi wamtogole Mndewa wongezeka mkibumbila. ¹⁵ Mbuli ya unzonza uwakalile wotenda watumigwa, wanhu wawagala watamu mvisazi na mmikeka, muladi sisila da Petulo diwakwase wanhu wayagwe viyakalile kobita. ¹⁶ Lunhu lwa wanhu lwiza kulawa mmabuga geli behi na Yelusalemu, na kuwagala wanhu wose wakalile wolumwa hebu wakalile na vinyamkela, na wose wahonyigwa.

Watumigwa wodununzigwa

¹⁷ Abaho mulava nhosa mkulu na wayage wose, na wanhu wa kibumbila cha Masadukayo, wawonela migongo ng'hani watumigwa, avo wawonga kuwehila. ¹⁸ Wawagoga watumigwa na

kuwagodeka mkifungo. ¹⁹ Lakini ikilo msenga wa kuulanga wa Mndewa kafungula nyivi za ikifungo, kawalava kunze iwatumigwa, kawalongela, ²⁰ “Gendeni mkeme Mng'anda ya Mulungu, walongeleni wanhu mbuli ya ugima uno.” ²¹ Watumigwa watogola, na imitootondo wengila Mng'anda ya Mulungu na wasonga kufundiza.

Mulava nhosa mkulu na wayage wawakema hamoja wavele wose wa Izilaeli mkitala, abaho walagiza watumigwa walavigwe mkifungo na wagaligwe haulongozi wao. ²² Lakini wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu viwacholile, hawawavikile iwatumigwa mkifungo, avo wabwela mkitala na kulonga, ²³ “Vituvikile mkifungo, tukivika kihindigwa na wakalizi wose wokaliza zinyivi, lakini vitufungule zinyivi, hatumvikile munhu bule mgati!” ²⁴ Wakulu wa walava nhosa na wakulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu viwahulike avo, wakanganya kija kiwalawilile watumigwa. ²⁵ Abaho munhu imoja keza kawalongela, “Tegelezeni! Wanhu wamuwagodeke mkifungo wa Mng'anda ya Mulungu wofundiza wanhu!” ²⁶ Avo mkulu wa wakalizi wa Ng'anda ya Mulungu kachola hamoja na wanhu zake wawagoga iwatumigwa. Hawawagogile kwa nguvu, kwavija wawadumba wanhu sekewawatowe mabwe.

²⁷ Wawagala iwatumigwa mgati, na wawemiza haulongozi wa mkitala, na mulava nhosa mkulu kawalongela, ²⁸ “Tuwagomesa sekemufundize kwa twaga da munhu ino, lakini loleni kimtendile! Mugabwililisa mafundizo genu mwiisi

yose ya Yelusalemu, na molonga tweye wao kilamusu cha ifa yake!”

²⁹ Petulo na watumigwa wayagwe wedika, “Tolondeka tumtegeleze Mulungu siyo wanhu.

³⁰ Mweye mumkoma kwa kumuwamba mumsalaba, lakini Mulungu wa wahenga zetu kamzilibula Yesu kulawa kwa wafile. ³¹ Mulungu kamwinula mbaka mwambu wa mkono wake wa kudila kamtenda Mulangulizi na Mkombola, kuwatenda wanhu wa Izilaeli waleke nzambi zao na Mulungu yazigele kumgongo. ³² Tweye tuzona mbuli azo, tweye na Loho Yang'alile, yeli nhunza ya Mulungu kwa wose womtogola.”

³³ Wanhu wa mkitala viwahulike avo, wagevuzika ng'hani walonda kuwakoma iwatumigwa. ³⁴ Lakini imoja wao, Mfalisayo yakemigwe Gamalieli yakalile mfundiza Malagizo ga Musa yadumbigwe ng'hani na wanhu wose, kema aho mkitala. Kawalongela watumigwa walavigwe kunze kidogo, ³⁵ abaho kawalongela wanhu wa mkitala, “Waizilaeli wayangu, iteganyeni ng'hani na kija kimulonda kuwatendela wanhu wano! ³⁶ Baho umwaka kukala na munhu yakemigwe Teuda, kaitenda munhu mkulu, na wanhu gana na nne wailumba nayo. Lakini kakomigwa na wanhu zake wamkweleleze waimwaga na mbuli zake zihelela baho. ³⁷ Abaho, Yuda mwenekae wa Galilaya kalawilila mna ikipindi cha kuwapeta wanhu, na heyo vivija kakala na lunhu mkulu, lakini vivija kakomigwa, na wanhu zake wose wamkweleleze waimwaga. ³⁸ Lelo, nowalongeleni, sekemuwatendele

mbuli yoyose wanhu wano. Walekeni! Kamba kija kiwaitogolele kutenda cholawa kumwao wenyego, hondakitendeke bule, ³⁹ lakini kamba cholawa kwa Mulungu, hondamuwahume bule. Baho mogomba na Mulungu!”

Wanhu wa mkitala wakweleleza mbuli za Gamalieli. ⁴⁰ Wawakema iwatumigwa mkitala, wawatowa mbalati, na wawalagiza sekewalonge kabili kwa twaga da Yesu, abaho wawalekesa. ⁴¹ Watumigwa viwasegele mkitala, wakala na deng'ho kwavija Mulungu katogola wageligwe kinyala mbuli ya twaga da Yesu. ⁴² Kila siku wagendelela kufundiza na kuwapetela wanhu Mng'anda ya Mulungu na mzikae za wanhu, kamba Yesu Kilisito iyo Mkombola.

6

Watazaji saba

¹ Siku vizigendelele wanahina viwakalile wokongezeka, kukala na ndwagi mna Iwayahudi wolonga Kigiliki na waja iwolonga Kiebulania. Wayahudi iwolonga Kigiliki walonga kamba wagane wakiwa weli kumwao wasemwigwa muna ukugoleligwa sente kila siku. ² Avo iwatumigwa longo na wabili wawakema wanahina wose wawalongela, “Havinogile bule kumwetu kuleka kuwapetela wanhu mbuli ya Mulungu na kuwagolela lujo. ³ Avo, ndugu zangu, saguleni wanhu saba kumwenu wajuwike kamba wamema Loho Yang'alile na nzeweze, na toweka wawe wakulu wa mbuli ino. ⁴ Lakini tweye tompula Mulungu na kuwapetela wanhu mbuli ya Mulungu kipindi chetu chose.”

⁵ Wanhu wose wanogelwa na mbuli za watumigwa, avo wamsagula Sitefano munhu yamemile kutamanila na Loho Yang'alile, hamoja na Filipo na Polokolo na Nikanoli, Timona na Palimena na Nikolasi munhu hali Muyahudi kulawa Antiokia iyo yakalile yengile mwiidini ya Kiyahudi. ⁶ Abaho wanhu wao wose wagaligwa kwa iwatumigwa, wao wampula Mulungu na kuwekila makono.

⁷ Avo mbuli za Mulungu zigendelela kwenela. Wanahina wongezeka ng'hani ako Yelusalemu na walava nhosa wengi wamtogola Yesu.

Sitefano kogogigwa

⁸ Mulungu kamgwaa ng'hekewa na nguvu Sitefano, nayo kadaha kutenda unzonza na vifukuzi mna iwanhu. ⁹ Lakini kalemigwa na wanhu wayagwe wakalile wanhu wa ng'anda ya kumpula Mulungu, ikemigwe, "Ng'anda ya kumpula Mulungu ya wanhu Walekesigwe," wanhu awo walawa Kilene na Alekizandilia. Wayagwe walawa isi za Kilikia na Asiya. ¹⁰ Lakini Loho Yang'alile kamgwaa nzewe Sitefano viyakalile kolonga, mbaka walemelwa kumuhuma. ¹¹ Avo wawahonga wanhu walonge, "Tumuhulika komulonga vihile Musa na Mulungu!" ¹² Kwa ulonzi uno wawading'hula wanhu, wavele na wafundiza Malagizo ga Musa. Wamgoga Sitefano na kumgala mkitala cha Wayahudi. ¹³ Abaho wawagala wanhu wayagwe walonge uvizi mbuli yake, walonga, "Siku zose munhu ino koilonga vihile Ng'anda ya Mulungu na Malagizo ga Musa. ¹⁴ Tumuhulika

kolonga kamba Yesu wa Nazaleti koibomola Ng'anda ya Mulungu na kugalusa vihendo vetu vitugweleligwe na Musa!”¹⁵ Wanhu wose wakalile mkitala wambunhulila meso Sitefano, wachona kihanga chake kiigala na kihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa mkitala

¹ Mulava nhosa mkulu kamuuza Sitefano, “Mbuli zino za ukweli?”

² Sitefano kawedika, “Tata zangu na ndugu zangu, nhegelezeni! Muhenga wetu Abulahamu yang'hali hanachola kukala isi ya Halani, Mulungu wa ukulu kamulawilila mwiisi ya Mesopotamia.”³ Mulungu kamulongela,

‘Segela mwiisi yako, waleke wanhu wa lubuga lwako uchole isi yonda nikulagusile.’⁴ Avo kalawanya mwiisi ya Wakalidayo kachola kukala kudibuga da Halani. Tatake Abulahamu viyafile, Mulungu kamulongela Abulahamu yeze mwiisi ino yumukala sambu.

⁵ Mulungu hamgwelele Abulahamu hata kimhongwe kidodo kiwe chake mwenyego, lakini Mulungu kamulongela komgwaa, iwe yake na lukolo lwake. Mulungu viyamulonge avo, Abulahamu kakala kaduhu wana.

⁶ Vino vivo Mulungu viyamulonge Abulahamu, ‘Lukolo lwako lokala mwiisi ya ugeni, ako wokuwa watumwa na wotendigwa vihile kwa miyaka magana mane.

⁷ Lakini nowatagusa wanhu wondawawatende watumwa. Abaho lukolo lwako lolawa mwiisi iyo na wonigwaa ukulu niye hanhu hano.’⁸ Abaho

Mulungu kamgwaa Abulahamu kihendo cha kwingila kumbi kamba kilaguso cha lagano. Avo Abulahamu kamwingiza kumbi Isaka siku ya nane toka viyavumbuke. Vivija Isaka kamwingiza kumbi mwanage, yakemigwe Yakobo, na Yakobo kawengiza kumbi waja wahenga zetu longo na wabili.”

⁹ “Wanage Yakobo wamonela migongo mdodo wao Yusufu na wamchuuza yawe mtumwa mwi-isi ya Misili. Lakini Mulungu kakala hamoja nayo, ¹⁰ kamuhonya na magayo gake. Yusufu viyagaligwe kwa Falao mndewa wa Misili, Mulungu kamtenda yanogeligwe, na nzewele zake zoneka, avo mndewa wa Misili kamtenda yawe mkulu wa wakulu wa Isi, na mkulu wa wasang'hanaji wa mng'anda. ¹¹ Abaho kukala na lufilili lwa nzala mwiisi yose ya Misili na Kanaani, itendile wanhu wadununzike. Wahenga zetu hawapatile lujo bule. ¹² Yakobo viyahulike ako Misili kukala na ndiya, kawatuma wanage, wahenga zetu, mwanza wa ichanduso kuvika ako. ¹³ Viwacholile mwanza wa kabili, Yusufu kailagusa kwa ndugu zake, na mndewa Falao kalujuwa lukolo lwa Yusufu. ¹⁴ Avo Yusufu kawatuma wasenga kwa tatake Yakobo, wamulongele heyo na lukolo lose weze Misili, wose kwa wose wakala malongo saba na tano. ¹⁵ Abaho Yakobo kachola Misili, ako heyo na wanage wafa. ¹⁶ Ng'huli zao zikaligwa Shekemu, ako wazikigwa mna gamapanga gayag-ulile Abulahamu kwa sente kulawa kuna ulukolo lwa Hamoli.”

¹⁷ “Kipindi cha Mulungu kutenda gayamulongele Abulahamu vikikalile behi, wanhu zetu

wongezeka ng'hani mwiisi ya Misili. ¹⁸ Abaho mndewa iyagwe yalekile kumjuwa Yusufu kasonga kutawala mwiisi ya Misili. ¹⁹ Kawatendela usede wahenga zetu na kuwatenda vihile, kawalagiza waweke kunze wanao ving'hele, muladi wafe. ²⁰ Musa kavumbuka mna ikipindi acho, kakala mwana yanogile. Kaleligwa na mamake kwa miezi midatu, ²¹ na viyekigwe kutali na ukae, mndele wa Falao kamsola na kamulela kamba mwanage. ²² Musa kafundizigwa ubala wose wa Wamisili na kawa munhu mkulu kwa kulonga na sang'hano.”

²³ “Musa viyavikize miyaka malongo mane, kachola kuwalola ndugu zake Waizilaeli. ²⁴ Kamona imoja wao kotendiligwa vihile na Mmisili, avo kachola kumtaza Mwiizilaeli kwa kumulipa gehile Mmisili kwa kumkoma. ²⁵ Kagesa ndugu zake Waizilaeli wahajuwile kamba Mulungu yahawakombole kubitila heyo, lakini wao hawajuwile. ²⁶ Imitondo yake kawona Waizilaeli wabili woitowa, kageza kuwagombeza kawalongela, ‘Nhegelezeni mweye mwa ndugu habali moitowa kamba avo?’ ²⁷ Lakini ayo yakalile yomtowa miyage kamsung'ha Musa kumgwazo. Kamuuzi, ‘Nani yakutendile mulangulizi na mulamuzi wetu?’ ²⁸ Hebu kolonda kunikoma kamba viumkomile ija Mmisili jana?’ ²⁹ Musa viyahulike avo, kalawanya mwiisi ya Misili kachola mwiisi ya Midiani. Ako kapata wana wabili.”

³⁰ “Viibitile miyaka malongo mane, msenga wa kuulanga kamulawilila Musa kuna ikisolo kikalile chokwaka kuluwala behi na lugongo lwa

Sinai. ³¹ Musa kakanganya ng'hani kija kiyone, kachola behi ya kisolo yalole goya. Lakini kahu-
lika sauti ya Mndewa, ³² 'Niye na Mulungu wa
wahenga zako, Mulungu wa Abulahamu na Mu-
lungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.' Musa
kagwaya kwa bwembwe na hagezile kulola ka-
bili. ³³ Mndewa kamulongela, 'Vula vilatu vako,
kwavija hanhu aho hawimile hang'ala. ³⁴ Niwona
wanhu zangu viwodununzigwa mwiisi ya Misili.
Nihulika viwogutilila, nihumuluka niwahonye.
Avo sambi nokutuma uchole Misili.' "

³⁵ "Musa iyo yalemigwe na wanhu wa Izilaeli,
viwamulongile, 'Nani yakutendile mulangulizi na
mulamuzi kumwetu?' Musa iyo yatumigwe na
Mulungu kuwalanguliza wanhu na kuwakom-
bola kubitila msenga wa kuulanga yamulawilile
hana ikisolo kikwaka. ³⁶ Kawalongoza wanhu
walawe Misili, kwa kutenda unzonza na vila-
guso mwiisi ya Misili na hana Ibahali ya shamu
kwa miyaka malongo mane kuluwala. ³⁷ Musa
iyo yawalongoze wanhu wa Izilaeli, 'Mulungu
kawasagulileni mtula ndagu wake, kamba viyan-
humile niye na kokuwa imoja wa wanhu zenu.'
³⁸ Musa iyo yakalile na lung'husesa lwa wanhu
wa Izilaeli kuluwala, kakala ako na wahenga zetu
na msenga wa kuulanga yalongile nayo hana Ulu-
gongo lwa Sinai, na kabokela mbuli za ugima wa
Mulungu yatugwelele tweye."

³⁹ "Lakini wahenga zetu walema kumtogola,
wamsung'ha kumgwazo na walonga yahanogile
kumwao wahabweleganye Misili. ⁴⁰ Avo wamu-
longela Haluni, 'Tutendele mulungu yonda yat-
ulongoze. Hatujuwa kinhu gani kimulawilile

Musa, yatulavile Misili.' ⁴¹ Avo watenda kinyago cha ng'ombe, wakigwaa ukulu, watenda nyimwili nyimwili kudeng'helela kija kiwatendile.

⁴² Mulungu kawaleka na kawatenda wazigwee ukulu nhondo za kuulanga, kamba viyandikigwe mna ikitabu cha watula ndagu wa Mulungu."

"Mweye wanhu wa Izilaeli! Si niye bule yumunichinjile wanyama na kundavila nhosa kwa miyaka malongo mane kuja kuluwala?

⁴³ Mweye mkipapa kiheha cha mulungu Moleki, na kinyago cha nhondo ya mulungu wenu Lefani, vinyago vimutendile vivo vimvitambikile, avo nowahamizila mwiisi ya Babeli."

⁴⁴ "Wahenga zetu wakala na kiheha kilagusa kamba Mulungu kabaho ako kuluwala. Kitendigwa kamba Mulungu viyamulongele Musa yakitende, kiigalile na kija kiyaone. ⁴⁵ Abaho, wahenga zetu wakibokele acho ikiheha kwa wahenga zao. Wakipapa viwacholile hamoja na Yoshua na wachola nacho mna ziisi ziyawabitize Mulungu. Kikala kuko mbaka kipindi cha Daudi.

⁴⁶ Daudi kanogeligwa na Mulungu na kampula Mulungu yamtogolele yatende hanhu hakukala Mulungu wa Yakobo. ⁴⁷ Lakini Sulemani iyo yamzengele Mulungu ng'anda."

⁴⁸ Lakini Mulungu yeli Uchanha Ng'hani hakala mng'anda izengigwe kwa makono ga wanhu, kamba mtula ndagu wa Mulungu viyolonga,

⁴⁹ "Ulanga acho kigoda changu na isi iyo inikile magulu gangu.

Ng'anda ya gani yonda munizengele niye?

Hanhu gani hondanikale niye?

⁵⁰ Niye mwenyego iyo nhendile vinhu vose vino.”

⁵¹ Abaho Sitefano kalonga, “Mweye muli na mizoyo midala, na mulekile kumjuwa Mulungu, mweye musitile magwiti genu kutegeleza usenga wa Mulungu! Mwiigala na wahenga zenu na mweye vivija momulema Loho Yang'alile! ⁵² Vino hana mtula ndagu yoyose wa Mulungu wahenga zenu wamulekile kumdununza? Wawakoma wasenga wa Mulungu wao kulawa umwaka walongile kwiza kwa Msang'hanaji wake Yanogile. Na sambu mumuhinduka na kumkoma. ⁵³ Mweye wao mubokele malagizo ga Mulungu, gang-weleligwe na wasenga wa kuulanga, lakini ham-gagogle bule!”

Sitefano kotoigwa mabwe

⁵⁴ Wanhu wa mkitala viwamtegeleze Sitefano, wagevuzika ng'hani, wadafuna meno gao. ⁵⁵ Lakini Sitefano kuno kamema Loho Yang'alile, kalola uchanha kuulanga kawona ukulu wa Mulungu na Yesu kema mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu. ⁵⁶ Kalonga, “Loleni, nouwona ulanga ugubuka na Mwana wa Munhu kema mwambu wa mkono wa kudila wa Mulungu!”

⁵⁷ Kwa nyangi wanhu wa mkitala wasita magwiti gao. Bahaja wanhu wose wamzumhila Sitefano, ⁵⁸ wamulava kunze ya buga, wamtowa mabwe. Waja wakalile womtowa mabwe waleka viwalo vao kwa mbwanga imoja twaga jake Sauli. ⁵⁹ Viwakalile womtowa mabwe Sitefano kapula, “Mndewa Yesu, ibokele loho yangu!” ⁶⁰ Kafugama kaguta, “Mndewa! ugele kumgongo nzambi yao ino!” Viyalongile avo kafa.

8

¹ Nayo Sauli kona vinoga kukomigwa kwa Sitefano.

Sauli kowadununza wanhu wamtogole Yesu

Mna izisiku azo wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu wasonga kudununzigwa vihile. Wanhu wose wamtogole Yesu, wahaleka watumigwa, wakala wapwililike mwiisi iyo ya Yudea na Samalia. ² Wanhu wanogile wamzika Sitefano na wamulilila ng'hani.

³ Lakini Sauli kalonda kuwadununza wanhu wamtogole Yesu. Kachola ng'anda mbaka ng'anda, kawalava kunze wanhu wamtogole Yesu, wambigalo kwa watwanzi, na kaweka mvifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa ako Samalia

⁴ Wanhu wamtogole Yesu wapwililike wachola kila hanhu kuwapetela wanhu Mbuli Inogile.

⁵ Filipo kachola kudibuga da Samalia na kawapetela wanhu mbuli ya Kilisito Mkombola.

⁶ Lunhu lwa wanhu lumtegeleza goya Filipo viyalongile na kuwona unzonza uyatendile.

⁷ Vinyamkela wawalawa wanhu kwa kulila, na wanhu wengi waholole na mbetembete wahonyigwa. ⁸ Avo kukala na deng'ho kulu kudibuga dija.

⁹ Munhu imoja twaga jake Simoni kakala yokala mumo, kawazanya Wasamalia kwa uhawi wake. Kaitenda kamba kakala munhu mkulu. ¹⁰ Wanhu wose kudibuga dija, wakulu kwa wadodo wamtegeleza ng'hani, walonga, “Munhu ino kana udahi wa Mulungu ukemigwa, ‘Udahi Mkulu.’”

¹¹ Wamtegeleza ng'hani kwavija kwa miyaka mingi kawazanya kwa uhawi wake. ¹² Lakini viwautogole usenga wa Filipo, usenga wa Mbuli Inogile ya Undewa wa Mulungu na mbuli ya twaga da Yesu Kilisito, wose wabatizigwa, wambigalo kwa watwanzi. ¹³ Simoni nayo katogola, viyamambukize kubatizigwa kakala yokwanga na Filipo na kakanganya viyone unzonza na vilaguso vikalile vitendigwa.

¹⁴ Watumigwa wakalile Yelusalemu wahulika wanhu wa Samalia waibokela mbuli ya Mulungu, avo wawatuma Petulo na Yohana kumwao.

¹⁵ Viwavikile, wawapulila kwa Mulungu wanhu wantogole Yesu wambokele Loho Yang'alile.

¹⁶ Kwavija Loho Yang'alile kakala yang'hali hanamuhulumukila munhu yoyose kumwao, wakala wabatizigwe kwa twaga da Mndewa Yesu diiyeka. ¹⁷ Abaho Petulo na Yohana wawekila makono, wabokela Loho Yang'alile.

¹⁸ Simoni kona wanhu wantogole Yesu wambokela Loho Yang'alile viwekiligwe makono na watumigwa. Avo kalonda kuwagwaa sente Petulo na Yohana, ¹⁹ kalonga, “Naniye nigweleleni udahi uno, muladi munhu yoyose yonda nimwikile makono gangu yabokele Loho Yang'alile.”

²⁰ Lakini Petulo kamwidika, “Upotele kutali gw-eye na sente zako, kwa kugesha kodaha kugula kwa sente nhunza ya Mulungu! ²¹ Kuduhu hanhu hohose mwiisang'hano yetu, kwavija moyo wako haugesa ganogile mgameso ga Mulungu. ²² Avo leka nzambi zako, na magesa gako gehile na mpule Mndewa yagele kumgongo. ²³ Kwavija

nokona kumema migongo na kwa mfungwa wa nzambi.”

²⁴ Simoni kamulongela Petulo na Yohana, “Mhulileni kwa Mndewa, gano gamulongile sekegandawilile.”

²⁵ Viwamambukize kulonga gaja gawone na kuwapetela wanhu usenga wa Mndewa, Petulo na Yohana wabwela Yelusalemu. Mnzila wawapetela Mbuli Inogile wanhu wa mvijiji va Samalia.

Filipo na mkulu wa Isiyopiya

²⁶ Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela Filipo, “Itande uchole kusini kubitila nzila ilawa Yelusalemu kuchola Gaza.” Nzila ino sambu haitumika. ²⁷ Avo Filipo kaitanda na kuchola. Muisiopiya yeliduhu kimbigalo, yakalile munhu mkulu mna ingama ya Kandake mndewa wa kitwanzi wa Isiyopiya kakala mnzila ya kuchola ukayake. Kakala Yelusalemu komtam-bikila Mulungu na kakala yobwela ukayake na mtuka wa kubulula. ²⁸ Viyakalile mnzila kakala yosoma kitabu cha mtula ndagu wa Mulungu Isaya. ²⁹ Avo Loho Yang'alile kamulongela Filipo, “Genda kakale behi na mtuka uja.” ³⁰ Baho Filipo kakimbila behi na mtuka kamuhulika munhu ayo kosoma kitabu cha mtula ndagu wa Mulungu Isaya. Filipo kamuuza, “Vino kogajuwa gago gousoma?”

³¹ Mkulu ayo kedika, “Nodahaze kugajuwa bila munhu kunifambulila?” Avo kamgoneka Filipo yakwele mumtuka na yakale hamoja nayo. ³² Munhu ayo kakala yosoma hanhu hano mna Gamaandiko Gang'alile,

“Kakala kamba ng'hondolo yogaligwa kuchin-
jigwa,
kamba mwana ng'hondolo yanyamale huupi
viyokanhigwa mibahila,
halongile mbuli.

³³ Kageligwa kinyala na koneligwa.

Kuduhu munhu yodaha kulonga mbuli za lukolo
lwake,

kwavija ugima wake mwiisi uvika kuuhelelo.”

³⁴ Mkulu iyo kamuuza Filipino, “Nongele mtula
ndagu wa Mulungu kolonga mbuli ya nani?
Mbuli yake mwenyego hebu ya munhu iyagwe?”

³⁵ Filipino kasonga kulonga, kasongela hanhu hano
ha Maandiko Gang'alile, kamulongela Mbuli In-
ogile ya Yesu. ³⁶ Viwakalile wogendelela na
mwanza, wavika hanhu hakalile na mazi, mkulu
ayo kalonga, “Hano hana mazi. Kinhu gani
kingomesa ndeke kubatizigwa?” ³⁷ Filipino kamu-
longela, “Kodaha kubatizigwa kamba wahatogola
kwa moyo wako wose. Mkulu ayo kamwidika,
'Notogola kamba Yesu Kilisito iyo Mwana wa Mu-
lungu'.”

³⁸ Mkulu ayo kalagiza mtuka wime. Filipino na
mkulu iyo wahumulukila mgamazi, Filipino kam-
batiza. ³⁹ Viwalawile mgamazi, Loho wa Mn-
dewa kamsegeza Filipino. Mkulu ayo hamonile ka-
bili, lakini kagendelela na mwanza kuno kamema
deng'ho. ⁴⁰ Filipino kasinhukila ka Azoto, kachola
isi ya Kaisalia na mnzila kawapetela wanhu Mbuli
Inogile kila buga.

9

Sauli komtogola Yesu
Sang'h 22:6-16; 26:12-18

¹ Mna ikipindi acho Sauli kagendelela kuwehila na kuwakoma wanahina wa Mndewa. Kachola kwa mulava nhosa mkulu, ² kapula baluwa ya kujuwika mng'anda ya kumpula Mulungu ako Damesiki, muladi yahamvika munhu yoyose mtwanzi hebu mbigalo kotogola nzila ya Mndewa yamgoge yamgale Yelusalemu.

³ Sauli viyakalile mnzila behi na kuvika Damesiki, bahaja mulenge kulawa kuulanga ummwemwesela banzi zose. ⁴ Kagwa hasi na kahulika sauti yomulongela, "Sauli, Sauli! Habali konidununza?"

⁵ Sauli kauza, "Mndewa, gweye kwa nani?"

Kedika, "Niye na Yesu yuunidununza. ⁶ Lakini inuka uchole kudibuga, ako kolongeligwa cha kusang'hana."

⁷ Wanhu wakalile mwanza umoja na Sauli wema, hawalongile mbuli, sauti waijulika lakini hawamonile munhu. ⁸ Sauli kenuka, kabenzula meso gake, lakini hachonile kinhu. Avo wamgoga mkono wamulongoza Damesiki. ⁹ Kwa siku ndatu hadahile kulola, na kipindi chose acho hadile na hang'wile kinhu chochose.

¹⁰ Kukala na mwanahina wa Yesu kuko Damesiki twaga jake Anania. Mulungu kamulagusila kinhu mzinzosi, Mndewa kamkema, "Anania!"

Anania kedika, "Aino baha Mndewa."

¹¹ Mndewa kamulongela, "Winuke uchole Mnzila Igoloke. Kuna ing'anda ya Yuda muuze munhu yokemigwa Sauli kulawa Taliso. Heyo

kompula Mulungu, ¹² Mulungu kamulagusila kinhu, kamona munhu yakemigwe Anania keza na kumwikila makono gake yadahe kulola kabili.”

¹³ Lakini Anania kamwidika, “Mndewa wanhu wengi wanongela mbuli zake munhu ino na gaja gose gayawatendele wanhu zako wa mwiisi ya Yelusalemu. ¹⁴ Nayo keza Damesiki kwa udahi kulawa kwa wakulu wa walava nhosa kuwagoga wanhu wose wokugwaa ukulu gweye.”

¹⁵ Mndewa kamulongela, “Genda kwavija nim-sagula yanisang'hanile, kutenda twaga jangu di-juwike na wanhu haweli Wayahudi na wandewa wao na wanhu wa Izilaeli. ¹⁶ Niye mwenyego nomulagusila vonda yadununzike mbuli yangu.”

¹⁷ Avo Anania kachola kengila mng'anda iyakalile Sauli, kamwikila makono, kalonga, “Ndugu yangu Sauli, Mndewa kanhuma, Yesu mwenyego yakulawilile gweye mnzila viukalile kokwiza hano. Kanhuma muladi udahe kulola kabili na umemezigwe Loho Yang'alile. ¹⁸ Bahaja vinhu kamba vibale vilagala mgameso ga Sauli, na kadaha kulola kabili, kenuka na kabatizigwa, ¹⁹ viyamambukize kuja, nguvu zake zimbwelela.”

Sauli kowapetela wanhu ako Damesiki

Sauli kakala siku ndodo na wanahina wa Yesu ako Damesiki. ²⁰ Baho kasonga kuwapetela wanhu mzing'anda za kumpula Mulungu kamba Yesu iyo Mwana wa Mulungu.

²¹ Wanhu wose wamuhulike wakanganya wauza, “Vino ino siyo heyo yawakomile wanhu wangwelele ukulu Yesu mwiisi ya Yelusalemu. Hezile hano mbuli ya kuwagoga wanhu wao na kuwagala kwa wakulu wa walava nhosa?”

²² Lakini Sauli kawapetela wanhu kwa udahi mkulu, na kulonga kwake kamba Yesu Kilisito kakala Mkombola kuwatenda Wayahudi wakalile Damesiki walemelwe kumwidika.

²³ Vizibitile siku nyingi, Wayahudi waiting'hana na wakala kiseto cha kumkoma Sauli. ²⁴ Lakini kalongeligwa mbuli iyo, imisi na ikilo wakaliza hana ulwivi lwa kwingila kudibuga muladi wamkome.

²⁵ Lakini ikilo kimoja wanahina wakalile na Sauli wamsola, wamuhumulusa mdigelo kulu kubitila zonzo dikalile muuluwa uzunguluke dibuga.

Sauli ako Yelusalemu

²⁶ Sauli kachola Yelusalemu kalonda kuilumba na wanahina. Lakini wose wamdumba, kwavija hawatogole kamba Sauli nayo kakala mwanahina. ²⁷ Abaho Balinaba keza kumtaza Sauli, na kamgala kwa watumigwa. Kawasimulila vija Sauli viyamonile Mndewa mnzila na Mndewa kalonga nayo. Vivija kawalongela vija Sauli viyawapetele wanhu wa Damesiki kwa twaga da Yesu. ²⁸ Avo Sauli kakala nao na kachola kudibuga jose da Yelusalemu, kawapetela wanhu wa Damesiki kwa twaga da Mndewa kwa kugangamala. ²⁹ Vivija kalonga na kuibamilila na Wayahudi wolongwa Kigiliki, lakini hewo walonda kumkoma. ³⁰ Wanhu wamtogole Yesu viwone vivo, wamgala Sauli mbaka kudibuga da Kaisalia na wamuleka yachole Taliso.

³¹ Avo kipindi acho vibumbila va wanhu wamtogole Yesu vikala moyo hole kila hanhu kuko Yudea na Galilaya na Samalia. Kubitila Loho Yang'alile yakalile yowagangamiza wanhu,

wanhu wongezeka ng'hani viwakalile wokala kwa kumdumba Mndewa.

Petulo kotenda unzonza kudibuga da Ludia na Yopa

³² Petulo kagenda kila hanhu, siku dimoja kachola kuwatembelela wanhu wamtogole Yesu wakalile ako Ludia. ³³ Ako kamting'hana munhu yakemigwe Enea, yakalile yaholole na hadahile kwinuka mulusazi kwa miyaka minane. ³⁴ Petulo kamulongela, “Enea, Yesu Kilisito kokuhonya. Lamuka mulusazi lwako tandika lusazi lwako.” Bahaja Enea kenuka. ³⁵ Wanhu wose wakalile Ludia na Saloni wamona Enea, nao wamtogola Mndewa.

³⁶ Ako Yopa kukala na mtwanzi yakemigwe Tabita yakalile mwanahina wa Yesu, Twaga jake kwa Kigiliki Dolikasi, fambulo jake, “Mhala,” Mtwanzi ayo kakala yotenda ganogile na kuwataza wakiwa. ³⁷ Kipindi acho mtwanzi ayo kalumwa, abaho kafa. Lukuli lwake lusunhigwa lwikigwa mdigati da uchanha. ³⁸ Buga da Yopa hadikalile kutali ng'hani na buga da Ludia. Wanhina wa Yesu ako Yopa viwahulike kamba Petulo kakala kuko Ludia, wawatuma wanhu wabili na usenga uno, “Tokupula ulopole wize kumwetu.” ³⁹ Avo Petulo kachola nao. Viyavikile kagaligwa mdigati da uchanha ako wagane wose wamzunguluka kuno wolila na kumulagusila viwalo vose viyasonile Dolikasi viyakalile yang'hali mgima. ⁴⁰ Petulo kavilava kunze, kafugama mavindi kampula Mulungu, abaho kaluhindukila lukuli lwa mtwanzi ayo yafile, kalonga, “Tabita, lamuka!” Nayo kabenzula

meso gake, viyamonile Petulo, kagandamuka.
⁴¹ Petulo kamgoga mkono kamtaza kwinuka. Abaho kawakema wanhu wose wamtogole Yesu, wayagwe wakala wagane kamwika haulongozi wa hewo, kuno ka mgima. ⁴² Mbuli ino ibwililika kudibuga jose da Yopa na wanhu wengi wamtogola Mndewa. ⁴³ Petulo kagendelela kukala ako Yopa kwa siku nyingi mwiikae ya munhu yakalile yowamba ng'hwembe yakemigwe Simoni.

10

Petulo na Kolinelio

¹ Kukala na munhu imoja mwiisi ya Kaisalia yakemigwe Kolinelio, kalala mkulu wa kibumbila cha wakalizi gana wa Kilumi kikemigwe, “Kibumbila cha Italia.” ² Kakala munhu yomdumba Mulungu, heyo na wanhu wose wa mulubuga lwake wamgwaa ukulu Mulungu. Vivija kasang'hana ng'hani kuwataza wanhu wakiwa na kakala yompula Mulungu siku zose. ³ Siku dimoja saa tisa imisi, Mulungu kamulagusila kinhu, kamona msenga wa kuulanga wa Mulungu kamwizila kamulongela, “Kolinelio!”

⁴ Kolinelio kamulola bunhuu msenga ayo wa kuulanga kwa bwembwe kamulongela, “Go mkulu, kuna choni?”

Msenga wa kuulanga kamwidika, “Mulungu kanogelwa kumpula kwako na sang'hano ya kuwataza wakiwa, nayo hakusemwa bule. ⁵ Watume wanhu sambu baha, wachole Yopa kwa munhu imoja yokemigwa Simoni Petulo. ⁶ Heyo

mgeni mna ikae ya munhu yokemigwa Simoni, muwamba ng'hwembe, kokala behi ya Bahali.”

⁷ Abaho msenga ayo wa kuulanga kasegela, Kolinelio kawakema wasang'hanaji zake wabili na mkalizi wake imoja wa iwasang'hanaji zake, yomdumba Mulungu. ⁸ Kawalongela kija kilawilile, abaho kawatuma wachole Yopa.

⁹ Siku diyagwe viwakalile mnzila behi na Yopa, imisi Petulo kachola kudigati da uchanha kumpula Mulungu. ¹⁰ Kona nzala na kalonda kuja kinhu chochose, lujo vilukalile lotandigwa, Mulungu kamulagusila kinhu. ¹¹ Kona ulanga ugubuka na kona kinhu kamba mgolole mkulu uwambigwe mhande zake nne wohumulusigwa hasi. ¹² Mgati yake kukala na wanyama wose na wang'onyo wotambala na ndege. ¹³ Kahulika sauti yomulongela, “Petulo, lamuka uchinje uje!”

¹⁴ Lakini Petulo kalonga, “Aka, Mndewa, sinakuja bule kinhu kigomigwe hebu kihile.”

¹⁵ Sauti imulongela kabili, “Sekeuvikeme viha vinhu viyatendile Mulungu vinoge.” ¹⁶ Mbuli ino ilawilila miyanza midatu, abaho kinhu acho kigaligwa kuulanga.

¹⁷ Petulo viyakalile kokanganya fambulu da kinhu acho, wanhu watumigwe na Kolinelio wavika hana ing'anda ya Simoni, na wakala wemile haulongozi wa ulwivi. ¹⁸ Wakema, wauza, “Vino hano hana mgeni yoyose yokemigwa Simoni Petulo?”

¹⁹ Petulo kakala yang'hali yogelegeza fambulu da kinhu acho, baho Loho Yang'alile kamulongela, “Tegeleza! Kuna wanhu wadatu wokuza-hila. ²⁰ Avo sekeunyawenyawe, itande uchole

nao, kwavija niye iyo niwatumile.” ²¹ Avo Petulo kahumuluka kawalongela wanhu wao, “Niye iyo yumumzahila. Muwinza choni?”

²² Wamwidika, “Mkulu Kolinelio katutuma. Munhu ayo kanoga na komdumba Mulungu na katogoligwa ng'hani na Wayahudi. Msenga yang'alile wa kuulanga kamulongela yakugoneke gweye ukayake. Muladi yahulike chondaulonge.”

²³ Petulo kawagoneka wanhu awo kumwake, ikilo acho kawagwaa hanhu ha kuwasa.

Imitondo yake kaitanda kachola nao na wanhu wayagwe wamtogole Yesu kulawa Yopa wachola nayo. ²⁴ Imitondo yake wavika mwiisi ya Kaisalia. Kolinelio kakala kowabeta, hamoja na ndugu na mbwiga zake wa behi yawagoneke.

²⁵ Petulo viyakalile behi kuvika, Kolinelio kenuka kamcholela, kagwa kingubanguba kamtambikila.

²⁶ Petulo kamwinula, kamulongela, “Inuka, niye mwenyego na munhu kamba gweye.” ²⁷ Petulo kagendelela kulonga na Kolinelio viyakalile kokwingila mng'anda, mumo kawavika wanhu wengi waiting'hana. ²⁸ Petulo kawalongela,

“Mweye wenyego mujuwa goya kamba Muyahudi kagomigwa na malagizo gake sekeyamtembelele hebu kuilumba na munhu hali Muyahudi. Lakini Mulungu kandagusila sekenimkeme munhu yoyose keha hebu hafaya. ²⁹ Na viundagize, silemile bule niza, avo nokuuza kabili kung'hemela choni?”

³⁰ Kolinelio kalonga, “Siku ndatu zibitile mna isaa kamba ino, saa tisa imisi, ng'hala nimpula Mulungu mng'anda yangu. Bahaja munhu yavalile viwalo vizelu chuwee, kema haulongozi

wangu, ³¹ kalonga, 'Kolinelio! Mulungu kahu-
lika viumpulile na kazitogola sang'hano zako za
kuwataza wanhu wakiwa. ³² Mtume munhu
yachole Yopa kwa munhu yokemigwa Simoni
Petulo. Kokala mwiikae ya Simoni muwamba
ng'hwembe, kokala behi na Bahali.' ³³ Avo bahaja
niwatuma wanhu kumwako, na kutenda goya vi-
wizile. Sambu wose twabaha haulongozi wa Mu-
lungu, tobetela kuhulika mbuli yoyose yakulagize
Mndewa ulonge.”

Ulonzi wa Petulo

³⁴ Baho Petulo kasonga kulonga, “Sambu
nojuwa kweli Mulungu hambagula munhu
yoyose. ³⁵ Wose womgwaa ukulu na kutenda
ganogile kowatogola, hatonga wolawa isi gani.
³⁶ Muujuwa usenga uyaugalile kwa wanhu wa
Izilaeli, kuwapetela wanhu Mbuli Inogile igala
tindiwalo kubitila Yesu Kilisito yeli Mndewa
wa wanhu wose. ³⁷ Muzijuwa mbuli ng'hulu
zitendeke mwiisi yose ya Wayahudi, kusongela
Galilaya, Yohana viyamalile kuwapetela wanhu
usenga wake wa ubatizo. ³⁸ Mumjuwa Mulungu
viyamsagule Yesu wa Nazaleti kwa kumgwaa
Loho Yang'alile na udahi. Kila hanhu hayacholile
katenda ganogile na kuwahonya wanhu wose
wakalile mmakono ga Mwenembago, kwavija
Mulungu kakala nayo. ³⁹ Tweye tuchona kila
kinhu kiyatendile mwiisi ya Wayahudi na
Yelusalemu. Abaho wamkoma kwa kumuwamba
mumsalaba. ⁴⁰ Lakini siku ya kadatu Mulungu
kamzilibula kulawa kwa wafile na kamtenda
yaoneke, ⁴¹ siyo kwa kila munhu, lakini kwa
waja wazonile mbuli azo, wasaguligwe mwaka

na Mulungu, wao tweye tudile na kung'wa hamoja nayo viyazilibuke kulawa kwa wafile.

⁴² Katulagiza tuwapetela wanhu Mbuli Inogile na kuwalongela kamba Yesu iyo yasaguligwe na Mulungu kuwatagusa wanhu wagima na wafile.

⁴³ Watula ndagu wose wa Mulungu walonga mbuli yake, walonga wanhu wose womtogola nzambi zao zogeligwa kumgongo kwa udahi wa twaga da Yesu.”

Wanhu haweli Wayahudi wombokela Loho Yang'alile

⁴⁴ Petulo viyakalile yang'hali yolonga, Loho Yang'alile kawahumulukila wanhu wose wakalile womtegeleza.

⁴⁵ Wayahudi wamtogole Yesu wezile kulawa Yopa hamoja na Petulo wakan-ganya viwone Mulungu vivija kawagwaa wanhu haweli Wayahudi nhunza ya Loho Yang'alile.

⁴⁶ Kwavija wawahulika wolonga kwa ulonzi wa sambu na kuutogola ukulu wa Mulungu. Petulo kawalongela, ⁴⁷ “Wanhu wano wambokela Loho Yang'alile, kamba vitumbokele tweye. Vino munhu yoyose kodaha kuwagomesa sekewabatizigwe kwa mazi?” ⁴⁸ Avo kalagiza wabatizigwe kwa twaga da Yesu Kilisito. Abaho wampula yakale nao kwa siku ndodo.

11

Petulo kowasimulila wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu

¹ Watumigwa na wanhu wayagwe wamtogole Yesu ako Yudea wahulika kamba wanhu haweli Wayahudi vivija wabokela mbuli ya

Mulungu. ² Petulo viyacholile Yelusalemu, wanhu wolonda wanhu haweli Wayahudi wengile kumbi, wambeza Petulo, ³ walonga, “Gweye kukala mzikae za wanhu haweli Wayahudi hawengile kumbi na vivija kuja nao!” ⁴ Avo Petulo kawalongela fulu ipile kija kilawilile kusongela kuna ichanduso.

⁵ “Vinikalile nompula Mulungu kudibuga da Yopa, Mulungu kandagusila kinhu. Nyona kinhu chokwiza hasi kiigala na mgolole mkulu uhumu-lusigwa kwa mhande zake nne kulawa kuulanga, wima behi yangu. ⁶ Ndola goya mgati yake nyona wanyama wose, wang'onyo wotambala na ndege. ⁷ Abaho mhulika sauti yonongela, ‘Petulo, lamuka uchinje uje!’ ⁸ Lakini nonga, ‘Mndewa bule! Kuduhu kinhu kihile hebu kigomesigwe kingile mumulomo wangu.’ ⁹ Sauti ilonga kabili kulawa kuulanga, ‘Sekeuvikeme viha vinhu viyatendile Mulungu vinoge.’ ¹⁰ Mbuli ayo ilawilila miyanza midatu, kukikomelezo kinhu kija kibwelezigwa kuulanga. ¹¹ Bahaja wanhu wadatu watumigwe kumwangu kulawa Kaisalia wavika mng'anda ing'alile. ¹² Loho kanilongela nichole nao sekeninyawenyawe. Ndugu wano sita kulawa Yopa wachola na niye Kaisalia na wose twingila mng'anda ya Kolinelio. ¹³ Kolinelio katu-longela vija viyamonile msenga kulawa kuulanga kema mng'anda yake. Kamulongela, ‘Mtume munhu yachole Yopa kwa munhu yokemigwa Simoni Petulo. ¹⁴ Kowalongeleni mbuli zondaziwatende gweye na wanhu wa mulubuga lwako mukomboligwe.’ ¹⁵ Vinisongile kulonga, Loho Yang'alile keza kumwao kamba viyezile

kumwetu kuna ichanduso. ¹⁶ Abaho nikumbuka kija kiyalongile Mndewa, 'Yohana kawabatiza wanhu kwa mazi, lakini mweye mobatizigwa kwa Loho Yang'alile.' ¹⁷ Vivo ili Mulungu kawagwaa wanhu haweli Wayahudi nhunza iija iyatugwelele tweye vitumtogle Mndewa Yesu Kilisito Mkombola, niye na nani, mbaka nimgomese Mulungu?"

¹⁸ Viwahulike avo, waleka kumulonga na wamtogola Mulungu, walonga, "Vivija Mulungu kawagwaa wanhu haweli Wayahudi nyafasi ya kuleka nzambi na kubokela ugima wa mazuwa gose!"

Wanhu wamtogole Yesu ako Antiokia

¹⁹ Wanhu wayagwe wamtogole Yesu wakalile wapwililike mbuli ya madununzo galawilile viyakomigwe Sitefano, wachola mbaka Foinike, Kupulo na Antiokia, kuwapetela Wayahudi waiyeka usenga uno. ²⁰ Lakini wanhu wayagwe wamtogole Yesu, walawile Kupulo na Kilene, wachola Antiokia kuwapetela wanhu haweli Wayahudi usenga wa Mbuli Inogile ya Mndewa Yesu. ²¹ Udahi wa Mndewa ukala hamoja nao, na wanhu wengi watogola na wambwelela Mndewa.

²² Mbuli ino iwavikila wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu, avo wamtuma Balinaba yachole Antiokia. ²³ Viyavikile na kona vija Mulungu viyawagwelele ng'hekewa, kadeng'helela na kawapula wagendelele kumtamanila Mndewa kwa mizoyo yao yose. ²⁴ Balinaba kakala munhu yanogile, kamema Loho Yang'alile na kutamanila, na wanhu wengi wambwelela Mndewa.

²⁵ Abaho Balinaba kachola Taliso kumzahila Sauli. ²⁶ Viyamonile, kamgala Antiokia, mwaka mgima waiting'hana na wanhu wamtogole Yesu na wawafundiza wanhu wengi. Ako Antiokia, kuko wanahina wa wasonga kukemigwa Wakilisito.

²⁷ Mna ikipindi acho watula ndagu wayagwe wa Mulungu wasegela Yelusalemu wachola Antiokia. ²⁸ Imoja wao yakemigwe Agabo, kema na kwa udahi wa Loho Yang'alile kalagula kamba hokuwa na lufilili lwa nzala mwiisi yose. Ilawilila kipindi cha utawala wa Kilaudio. ²⁹ Wanahina wa Yesu waitogolela kila munhu yagale chochose kiyakalile nacho, kuwataza wayao wamtogole Yesu wakalile Yudea. ³⁰ Watenda avo, abaho wawagwaa sente Balinaba na Sauli wazigale kwa wavele wa wanhu wamtogole Yesu.

12

Madununzo makulu

¹ Mna ikipindi kikija Mndewa Helode kasonga kuwadununza wanhu wayagwe wamtogole Yesu. ² Kalagiza Yakobo mkulu wake Yohana yakomigwe kwa panga. ³ Helode viyonile mbuli ino iwanogela Wayahudi, kagendelela, kamgoga Petulo. Mbuli ino ilawilila mna ikipindi cha Magate hagageligwe usasu. ⁴ Viwamgogile Petulo wamgodeka mkifungo, wamwika mmakono ga wakalizi wakalile vibumbila vine kila kibumbila kikala na wakalizi wane. Helode kalonda kumulava Petulo haulongozi wa wanhu yahamala Nyimwili nyimwili ya Pasaka. ⁵ Avo Petulo viyakalile yang'hali kagodekigwa,

wanhu wamtogole Yesu wampulila ng'hani kwa Mulungu.

Petulo kolekesigwa kulawa mkifungo

⁶ Mna ikilo cha siku ayo iyalondile Helode yamgale Petulo haulongozi wa wanhu, Petulo kakala yawasile hagati ya wakalizi wabili. Kakala yagodekigwe kwa minyololo mibili. Hana ulwivi lwa kifungo hakala na wakalizi wakalile wokaliza. ⁷ Bahaja msenga wa kuulanga wa Mndewa kema, mulenge umwemwesa mdigati dija. Msenga wa kuulanga kamtigisa Petulo mdiega, kamulongela, lamuka, “Lopola, inuka!” Bahaja minyololo ilagala kulawa mmakono ga Petulo. ⁸ Abaho msenga ayo wa kuulanga kamulongela, “Ifunge mkwiji wako na uvale vilatu vako.” Petulo katenda vivo, na msenga wa kuulanga kamulongela, “Vala kiwalo chako uniwinze.” ⁹ Petulo kamkweleleza kunze ya kifungo, lakini hajuwile kamba msenga wa kuulanga kakala yotenda vivo kweli, kagiza kakala yolota nzonzi. ¹⁰ Wabita kibumbila cha ichanduso cha wakalizi abaho cha kabili, na kukimambukizo kibumbila cha wakalizi wa lwivi lwa kwingilila kudibuga. Lwivi luwavugukila lwenyego na wao walawa kunze, wagenda mnzila bahaja msenga wa kuulanga kamuleka Petulo.

¹¹ Abaho Petulo kajuwa gamulawilile kalonga, “Sambi nojuwa kweli! Mndewa kamtuma msenga wake wa kuulanga yamhonye mmakono ga Helode na kulawa kwa kija kiwalondile kutenda Wayahudi.”

¹² Viyajuwile avo kachola ukae kwa Malia make Yohana yakemigwe Maluko, ako wanhu

wengi wakala waiting'hane na wakala wompula Mulungu. ¹³ Petulo kagong'onda lwivi lwa kunze, na mtumigwa wa kitwanzi yakemigwe Loda kachola kulola nani yogong'onda. ¹⁴ Viyajuwile ikala sauti ya Petulo, kadeng'helela kaleka kuvugula ulwivi kabweleganya mng'anda, kawalongela, “Yemile kunze Petulo!” ¹⁵ Wamulongela, “Gweye kuna kibozi mbwelela.” Lakini kangamiza kamba ikala kweli. Avo wamwidika, “Sengine msenga wake kulawa kuulanga.”

¹⁶ Mna ikipindi acho Petulo kagendelela kugong'onda ulwivi, kukimambukizo wamvugulila, na viwamone wakanganya. ¹⁷ Petulo kenula mkono kulagusa wanyamale, kawalongela vija Mndewa viyamulavile mkifungo. Kawalongela, “Mulongeleni Yakobo mbuli ino na wanhu wayagwe wamtogole Yesu,” abaho kachola hanhu hayagwe.

¹⁸ Viivikile imitondo, wakalizi wakala wonyawanyawa kwa kija kimulawilile Petulo.

¹⁹ Helode kalagiza wamzahile Petulo, lakini hawamonile bule. Avo kalagiza waja wakalizi wauzigwe na kalagiza wacomigwe.

Abaho, Helode kasegela mwiisi ya Yudea kachola kukala mwiisi ya Kaisalia.

Ifaya Helode

²⁰ Helode kawagevuzikila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, avo wamgendela hamoja. Tanhu wamtewenza Bulasto, mkalizi wa ng'anda ya Mndewa yawataze. Abaho wachola kwa Helode kumpula kuwe na tindiwalo, kwavija isi yao itamanila lujo kulawa mwiisi ya Mndewa.

²¹ Mna disiku disaguligwe Helode kavala viwalo vake va undewa, kakala mkigoda chake cha undewa, kalonga na wanhu. ²² Wanhu wakemelela, “Ino sauti ya Mulungu, siyo ya munhu.” ²³ Bahaja msenga wa kuulanga kambwanha hasi Helode, kwavija hamgwelele Mulungu ukulu. Kahomigwa na msango kafa.

²⁴ Lakini mbuli ya Mulungu igendelela kwenela.

²⁵ Balinaba na Sauli viwamambukize sang'hano yao, wabwela Yerusalemu hamoja na Yohana Maluko.

13

Sauli na Balinaba wosaguligwa na kutumigwa

¹ Mna iwanhu wamtogole Yesu ako Antiokia, kukala na watula ndagu wa Mulungu na wafundiza, Balinaba na Sauli na Simeoni yakemigwe Mtitu na Lukio yalawile Kilene, Manaeni yakulile hamoja na Mndewa Helode. ² Viwakalile womgwaa ukulu Mndewa na kufunga kuja, Loho Yang'alile kawalongela, “Mbagulileni Balinaba na Sauli wasang'hane sang'hano iniwakemele.”

³ Wafunga kuja na kumpula Mulungu, wawekila makono wawatuma wachole.

Sauli na Balinaba wowapetela wanhu ako Kupulo

⁴ Balinaba na Sauli viwatumigwe na Loho Yang'alile wachola kudibuga da Seleukia, kulawa ako wakwela meli mbaka kisiwa cha Kupulo. ⁵ Viwavikile kudibuga da Salami wawapetela wanhu mbuli ya Mulungu mna izing'anda za

kumpula Mulungu za Wayahudi. Yohana Maluko kakala yowataza kusang'hana.

⁶ Wanga mna ikisiwa mbaka wavika Pafo, ako wamting'hana muhawi imoja Muyahudi yakemigwe Baliyesu, yaitendile mtula ndagu wa Mulungu. ⁷ Munhu ayo kakala mbwiga wa mkulu wa kisiwa acho, yakemigwe Seligio Paulo, yakalile munhu mbala. Mkulu wa kisiwa kija kawakema Balinaba na Sauli kalonda kuhulika mbuli ya Mulungu. ⁸ Lakini wakala wogomesigwa na Elima yakalile muhawi, dino ijo fambulu jake kwa Kigiliki, yakalile yogeza kumtenda mkulu wa kisiwa sekeyatogole kumtamanila Kilisito. ⁹ Abaho Sauli, vivija yakemigwe Paulo, kuno kamema Loho Yang'alile, kamulola bunhuu ayo imuhawi, ¹⁰ kalonga, "Gweye mwana wa Mwenembago! Gweye kuvihila vinhu vose vinogile. Gweye kumema magesa gose gehile, na siku zose kogeza kuugalusa ukweli wa Mndewa kamba uvizi! ¹¹ Udahi wa Mndewa wokutagusa sambu baha, na gweye kokuwa msuwameso honda uwone mulenge wa imisi kwa kipindi kidodo."

Bahaja kungugu dimulawilila Elima mgameso, kagenda kuno komzahila munhu yamgoge mkono yamulongoze. ¹² Mkulu ayo wa ikisiwa vionile kija kilawilile, katogola, kwavija kakanganya ng'hani mafundizo gayahulike kwa sama ya Mndewa.

Balinaba na Paulo wakudibuga da Antiokia Pasidia

¹³ Paulo na wayage wakwela meli kulawa Pafo mbaka Peliga, buga dikalile Pamfulia,

baho Yohana Maluko kawaleka ako kabwela Yelusalemu.

¹⁴ Wagendelela na mwanza kulawa Peliga mbaka wavika kudibuga da Antiokia Pisidia. Mwiisiku ya Kubwihila wengila mng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi, wakala hasi.

¹⁵ Viwamambukize kusoma Malagizo ga Musa na maandiko ga watula ndagu wa Mulungu, wakulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi wawagalila usenga, walonga, “Ndugu zetu, mwahawa na usenga wa kugangamiza towapula mulonge na wanhu.”

¹⁶ Paulo kenuka, kawenulila makono, kalonga,

“Ndugu zangu Waizilaeli na wanhu wose muli hano mumgwaa ukulu Mulungu, nhegelezeni!

¹⁷ Mulungu wa wanhu wa Izilaeli kawasagula wahenga zetu na kawatenda isi ng'hulu viwakalile mwiisi ya Misili. Mulungu kawalava mwiisi ya Misili kwa udahi mkulu, ¹⁸ kwa miyaka malongo mane ako kuluwala kafunga umoyo mbuli ya sang'hano zao. ¹⁹ Kazibananga isi saba mwiisi ya Kanaani na kawatenda wanhu zake wawe wenekae. ²⁰ Gano gose gatendeka kwa miyaka magana mane na malongo matano.

“Abaho kawagwaa wasemi wawalangulize mbaka kipindi cha mtula ndagu wa Mulungu Samweli. ²¹ Baho wanhu walonda wawe na mndewa, Mulungu kawagwaa Sauli mwanage Kishi wa kabila da Benjamini, yawe mndewa wao kwa miyaka malongo mane. ²² Viyamsegeze Sauli, Mulungu kamtenda Daudi yawe mndewa wao. Vino vivo viyalongile Mulungu mbuli yake, ‘Nimona Daudi mwanage Yese ayo munhu younogeza moyo wangu, munhu yonda yatende

gose gonilonda yatende.’ ²³ Mulukolo lwa Daudi mumo yalawile Yesu, Mulungu kamtenda yawe Mkombola wa wanhu wa Izilaeli kamba viyalongile. ²⁴ Yesu yang'hali hana songa sang'hano yake, Yohana kawapetela wanhu wose wa Izilaeli waleke nzambi zao na wabatizigwe.

²⁵ Yohana viyakalile behi na kuimambukiza sang'hano yake, kawauza wanhu, ‘Vino mweye mogesa niye iyo Mkombola? Niye sili ayo yumumbetela. Heyo kokwiza kukisogo changu, niye sifaya hata kudohola vilatu vake.’

²⁶ “Ndugu zangu Waizilaeli, lukolo lwa Abulahamu, na wanhu wose hamuli Wayahudi muli hano mumgwaa ukulu Mulungu, usenga uno wa kukomboligwa ugaligwa kumwetu!

²⁷ Kwavija wanhu wakalile Yelusalemu na wakulu zao hawajuwile Yesu iyo Mkombola, vivija hawazijuwile mbuli za watula ndagu wa Mulungu zisomigwe kila siku ya Kubwihila. Avo watenda mbuli zilongigwe na watula ndagu wa Mulungu zilawilile kwa kumtagusa Yesu yafe. ²⁸ Hamoja hawapatile kilamuso cha kumkomela, wampula Pilato yamtaguse kufa.

²⁹ Viwamambukize kutenda kila kinhu kilongigwe na Maandiko Gang'alile mbuli yake, wamuhumulusa mumsalaba wamwika mdipanga. ³⁰ Lakini Mulungu kamzilibula kulawa kwa wafile.

³¹ Kwa siku nyingi kawalawilila wanhu waja yakalile yokwanga nao kulawa Galilaya mbaka Yelusalemu. Wanhu awo sambu wowalongela wanhu. ³² Tweye twiza kuwapetela Mbuli Inogile, mbuli iyalongile Mulungu kwa wahenga zetu kamba koitenda,

³³ sambi katutendela, tweye lukolo lwake, kwa kumzilibula Yesu. Kamba viyandikigwe mna ikitabu cha Zabuli ya kabili, 'Gweye kwa Mwanangu, na lelo nolongwa wose wajuwe niye na Tatako.'

³⁴ Vino vivo viyalongile Mulungu mbuli ya kumzilibula kulawa kwa wafile, sekeyole mdipanga.

'Nowanogela kwa unogelwa ung'alile kamba vinimulongele Daudi.'

³⁵ Hanhu hayagwe mna ikitabu cha Zabuli hlonga,

'Mulungu hondaumuleke mtumigwa wako yang'alile yole mdipanga.'

³⁶ Mbuli ino hailawilile kwa Daudi, kwavija Daudi kasang'hana gayalondile Mulungu, abaho kafa, kazikigwa hamoja na wahenga zake, na lukuli lwake luola mdipanga. ³⁷ Lakini haikalile vivo kwa ayo Mulungu yaamzilibule kulawa kwa wafile. ³⁸ Ndugu zangu Waizilaeli, tolonda mujuwe, usenga wa nzambi kugelwigwa kumgongo wopetigwa kumwenu. ³⁹ Munhu yoyose yomtogola Yesu kolekesigwa, lakini mbuli ino haidahike mna Gamalagizo ga Musa. ⁴⁰ Avo, muiteganye, sekegawalawilile gaja galongigwe na watula ndagu wa Mulungu.

⁴¹ 'Tegelezeni mweye muli wafyosi! Kanganyeni mufe!

Kwavija kinhu kinhenda sambi, honda mkitogole bule, hata kamba munhu yahawasimulila!' "

⁴² Paulo na Balinaba viwakalile wolawa mng'anda ya kumpula Mulungu, wanhu

wawagoneka wabwele mna Isiku iyagwe ya Kubwihila, wawapetele goya mbuli izo. ⁴³ Wanhu viwasegele mumting'hano Wayahudi wengi na wanhu haweli Wayahudi waitogole dini ya Kiyahudi wawakweleleza Paulo na Balinaba. Watumigwa wawagangamiza wagendelele kukala mna ing'hekewa ya Mulungu.

⁴⁴ Siku iyagwe ya Kubwihila kila munhu kudibuga keza kutegeleza mbuli ya Mndewa.

⁴⁵ Wayahudi viwaluwone lunhu lwa wanhu, wona migongo, wakilema kiyalongile Paulo na wamuliga. ⁴⁶ Lakini Paulo na Balinaba wagangamala kulonga, “Mbuli ya Mulungu ilondeka tanhu ipetigwe kumwenu. Lakini kwavija muilema na muiyona wenyego hamufaya kuupata ugima wa mazuwa gose, tweye towaleka tochola kwa wanhu haweli wayahudi. ⁴⁷ Kwavija dino ijo lagizo diyatugwee Mndewa,

‘Niwatenda mulenge kwa wanhu haweli wayahudi,

ili wanhu wose wa mwiisi wakomboligwe.’ ”

⁴⁸ Wanhu haweli Wayahudi viwahulike avo, wadeng'helela na walonga usenga wa Mndewa unoga, na wanhu wose wasaguligwe kuupata ugima wa mazuwa gose wamtogola Yesu.

⁴⁹ Mbuli ya Mndewa ibwililika kila hanhu mwiisi ayo. ⁵⁰ Lakini wakulu wa Wayahudi wawading'hula watwanzi haweli Wayahudi wakalile wotegelezigwa na womgwaa ukulu Mulungu na wambigalo wakalile na vinhu vingi kudibuga dija. Wasonga kuwadununza Paulo na Balinaba na kuwawinga mwiisi yao.

⁵¹ Watumigwa wakung'husa nhimbwisi za mmagulu gao kulagusa walemigwa, abaho wachola Ikonja. ⁵² Wanahina wa Yesu ako Antiokia wadeng'helela na wamema Loho Yang'alile.

14

Ako Ikoniamu

¹ Ako Ikonja mbuli zilawilila kamba vizilawilile kuja Antiokia, Paulo na Balinaba wengila mng'anda ya kumpula Mulungu, wawasimulila wanhu mbaka wanhu wengi wakalile Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wamtogola Yesu.

² Lakini Wayahudi hawamtogole Yesu wawad-ing'hula wanhu haweli Wayahudi wagombe na wanhu wamtogole Yesu. ³ Paulo na Balinaba wakala ako kwa siku nyingi, wolonga kwa kugangamala mbuli ya Mndewa, na Mndewa kalagusa kamba usenga wao mbuli ya ng'hekewa ukala kweli kwa kuwagwaa udahi wa kutenda unzonza na vilaguso. ⁴ Wanhu wa isi ayo wakala waigolile, wayagwe wakala ubanzi wa Wayahudi na wayagwe ubanzi wa watumigwa.

⁵ Abaho wanhu wayagwe haweli Wayahudi na Wayahudi, na walangulizi wao waitogolela kuwatendela vihile watumigwa na kuwatowa kwa mabwe. ⁶ Watumigwa viwaijuwile mbuli iyo, wakimbilila Lusitila na Delibe mwiisi ya Lukaonia na mziisi zili mmabehi. ⁷ Wakala ako wowapetela wanhu Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba ako Lusitila na Debe

⁸ Ako Lusitila kukala na munhu imoja yakalile mbetembete toka yavumbuke na kakala hadahile

kugenda. ⁹ Munhu ayo kakala yomtegeleza Paulo viyakalile kolonga. Paulo kona kotamanila na kodaha kuhonyigwa, avo kamulola bunhuu, ¹⁰ kakemelela, “Ima kwa magulu gako!” Munhu ayo kazumha zumha kasonga kugenda. ¹¹ Lunhu lwa wanhu viluwone kija kiyatendile Paulo, wasonga kukemelela kwa ulonzi wa kumwao wa Kilukaonia, “Walungu wagaluka wanhu na watuhumulukila!” ¹² Balinaba wangwaa twaga da Zeu na Paulo wangwaa twaga da Helime, kwavija iyo yakalile mulongaji mkulu. ¹³ Mulava nhosa wa mulungu yakemigwe Zeu, kagala ng'ombe mbigalo na maluwa hana ulwivi lwa buga dijo. Kwavija heyo na lunhu walonda kuwalavila nhosa watumigwa.

¹⁴ Lakini Balinaba na Paulo viwahulike kija kiwalondile kutenda wanhu awo, wadega viwalo vao wakimbilila hagati ya ulunhu lwa wanhu, kuno wokemelela, ¹⁵ “Habali motenda vivo? Tweye vivija twa wanhu kamba mweye! Tweye twiza hano kuwapetela Mbuli Inogile, muleke kumtendela gehile Mulungu yeli Mgima, yaumbile ulanga na isi na bahali na vose vili mgati yake. ¹⁶ Baho umwaka Mulungu kawaleka wanhu wose watende kamba viwalondile. ¹⁷ Lakini halekile kuilagusa kamba kabaho kwa mbuli zinogile ziyotenda, kowagwaa mweye mvula kulawa kuulanga na ndiya mna ikipindi chake, kowagwaa lujo na kuimemeza mizoyo yenu deng'ho.” ¹⁸ Hamoja watumigwa walonga avo, lakini ikala vidala ng'hani kulugomesa lunhu lwa wanhu luleke kuwalavila nhosa.

¹⁹ Lakini Wayahudi wayagwe walawa Ikonia

na Antiokia na isi ya Pasidia na wawatewenza wanhu wailumbe nao, wamtowa mabwe Paulo na kumulava kunze ya buga, wagesa kakala yafile. ²⁰ Lakini wanahina wa Yesu viwamzunguluke, kenuka kabwela kudibuga. Imitondo yake Paulo na Balinaba wachola Delibe.

Paulo na Balinaba wobwela Antiokia na Siliya

²¹ Paulo na Balinaba wawapetela wanhu Mbuli Inogile ako Delibe na wapata wanahina wengi. Abaho wabwela Lusitila mbaka Ikonja na Antiokia ya Pisidia. ²² Wawagangamiza wanahina wa Yesu na wawalonda wakale mna ukutamanila, wawafundiza, “Tolondeka tubitile madununzo mengi muladi twingile Muundewa wa Mulungu.” ²³ Paulo na Balinaba wasagula wavele kila kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, kwa kumpula Mulungu na kufunga kuja waweka mmakono ga Mndewa, iwamtamanile.

²⁴ Viwabitile mna zimbaka za isi ya Pisidia wavika Pamfulia. ²⁵ Viwamambukize kuwapetela wanhu usenga ako Peliga wachola Atalia. ²⁶ Kulawa Atalia wakwela meli wabwela Antiokia, hanhu hawekiligwe makono kupuliligwa ng'hekewa kwa Mulungu mbuli ya sang'hano iwaimambukize.

²⁷ Viwavikile Antiokia, watenda mting'hano wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, wawalongela mbuli zose ziyawatendele Mulungu na vija viyafungule nzila kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu. ²⁸ Wakala siku nyingi hamoja na wanahina wa Yesu.

15

Mting'hano ako Yelusalemu

¹ Wanhu wayagwe walawa Yudea weza Antiokia na wasonga kuwafundiza wanhu wamtogole Yesu, walonga, “Honda mukomboligwe mbaka mwingile kumbi kamba Malagizo ga Musa vigalonda.” ² Paulo na Balinaba waibamilila ng'hani na hewo kwa mbuli ino, avo waitogolela Paulo na Balinaba na wanhu wayagwe wa Antiokia wachole Yelusalemu kulonga na watumigwa na wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu kwa sama ya mbuli ayo.

³ Wanhu wamtogole Yesu ako wawatuma na viwakalile wochola kubitila Foinike na Samalia, wawalongela wanhu vija wanhu haweli Wayahudi viwamtogole Mulungu, mbuli ino itenda wanhu wamtogole Yesu wadeng'helele. ⁴ Viwavikile Yelusalemu wabokeligwa na wanhu wamtogole Yesu na watumigwa na wavele, wawasimulila gose gayatendile Mulungu kubitila hewo. ⁵ Lakini wanhu wayagwe wamtogole Yesu wa kibumbila cha Mafalisayo wema walonga, “Wanhu haweli Wayahudi wolondeka wengile kumbi na kulongeligwa wagagoge Malagizo ga Musa.”

⁶ Watumigwa na wavele waiting'hana hamoja muladi kulonga mbuli iyo. ⁷ Viwagendelele ng'hani kulonga Petulo kema kalonga, “Ndugu zangu toka mwaka mujuwa Mulungu kanisagula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu haweli Wayahudi, muladi wahulike na kutogola.

⁸ Mulungu yajuwile goyogesa kila munhu, kalagusa viyawatogole wanhu haweli Wayahudi kwa kuwagwaa Loho Yang'alile kamba viyatendile kumwetu. ⁹ Mulungu hatubagule bule tweye na wao, kaisunha mizoyo yao kwavija wamtogola Yesu. ¹⁰ Vino habali molonda kumgeza Mulungu? Vino habali molonda kuwadikwa wanahina wa Yesu mizigo mikulu? Wahenga zetu hebu tweye hatudahile kuipapa. ¹¹ Totogola na kukomboligwa kwa ng'hekewa ya Mndewa Yesu, kamba viili kumwao.”

¹² Bumbila jose da wanhu dikala huupi viwawahulike Balinaba na Paulo wosimulila mbuli zose za unzonza na vilaguso ziyatendile Mulungu kubitila wao kwa wanhu haweli Wayahudi.

¹³ Viwamambukize kusimulila, Yakobo kasonga kulonga, “Ndugu zangu, nhegelezeni! ¹⁴ Simoni kasimulila vija Mulungu ichanduso viyawanogele wanhu haweli Wayahudi kwa kuwasagula wanhu kulawa kumwao wawe wake. ¹⁵ Mbuli zino ziigala na mbuli za watula ndagu wa Mulungu. Kamba Maandiko Gang'alile vigalona,

¹⁶ Mndewa kolonga, ‘Abaho nobwela na kukizenga kabili kiheha cha Daudi, nokizenga kiheha chake, na kukizenga goya kabili.

¹⁷ Baho wanhu wayagwe wose wa mwiisi wokwiza kumwangu, wanhu wose haweli Wayahudi waniwasagule wawe wangu.

¹⁸ Avo viyolonga Mndewa, yatendile mbuli ino ijuwike toka mwaka.’ ”

¹⁹ Yakobo kagendelela kulonga, “Vinikona niye, tuleke kuwagaza wanhu haweli Wayahudi womb-welela Mulungu. ²⁰ Lakini tuwandikile baluwa kuwalongela waleke kuja lujo halufaya lulavigwe nhosa kwa vinyago, muladi kuwagomesa sekewatende ugoni, waleke kuja mnyama yabobotoligwe hebu kung'wa damu. ²¹ Kwavija Malagizo ga Musa gasomigwa toka mwaka mna zing'anda za kumpula Mulungu kila siku ya Kubwihila, mbuli zake zipetigwa mmabuga.”

Baluwa kwa wanhu haweli Wayahudi wamtogole Yesu

²² Abaho watumigwa na wavele na wanhu wose wamtogole Yesu ako Yelusalemu, waitogolela kusagula wanhu kulawa mdibumbila na kuwagala Antiokia hamoja na Balinaba na Paulo. Wawasagula wanhu wabili wakalile wotegelezigwa ng'hani na wanhu wamtogole Yesu, wanhu wao wakala Yuda yakemigwe Balisaba na Sila. ²³ Wawagwaa baluwa yandikigwe vino,

“Tweye watumigwa na wavele, ndugu zenu, towalamusa mweye ndugu zetu hamuli Wayahudi mukala Antiokia, Siliya na Kilikia. ²⁴ Tuhulika kuna wanhu walawa kumwetu wawading'hula na kuwaleka moyo yungwayungwa kwa mbuli ziwawalongele, lakini tweye hatuwatumile bule. ²⁵ Avo tuiting'hana hamoja na wose tuitogolela kuwasagula wasenga na kuwatuma kumwenu. Wokuwa hamoja na mbwiga zetu Balinaba na Paulo, ²⁶ wao waulava ugima wao mbuli

ya sang'hano ya Mndewa Yesu Kilisito.
²⁷ Avo towatuma kumwenu Yuda na Sila, wonda wawalongele kwa mulomo mbuli zituwandikila. ²⁸ Avo Loho Yang'alile na tweye tuitogolela seketuwadikwe mizigo iyagwe kubanza malagizo gano. ²⁹ Sekemuje lujo lulavigwe nhosa kwa vinyago, sekemung'we damu, sekemuje nyama ya mnyama yabobotoligwe, muiteganye na ugoni. Motenda goya kamba mwahaleka kusang'hana mbuli zose zino. Mkale goya.”

³⁰ Viwamambukize kuwalaga, wanhu awo watumigwe wachola Antiokia, ako wawakema hamoja wanhu wamtogole Yesu, wawagwaa baluwa. ³¹ Wanhu awo viwaisomile baluwa iyo, wadeng'helela ng'hani mbuli ya usenga wa kuwangamiza. ³² Yuda na Sila, wakalile watula ndagu wa Mulungu walonga nao ng'hani, wawagangamiza na kuwagela moyo. ³³ Viwakalile kipindi kidodo, walagigwa kwa tindiwalo na wanhu wamtogole Yesu, wabwela kwa waja wawatumile. ³⁴ Lakini Sila kasigala ako.

³⁵ Paulo na Balinaba wakala ako Antiokia kwa kipindi kidodo, wawafundiza wanhu na kuwapetela mbuli ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

³⁶ Hazibitile siku nyingi Paulo kamulongela Balinaba, “Tubwele tukawakagule waetu wamtogole Yesu mna gamabuga gatupetile mbuli ya Mndewa, tukawalole viwogendelela.” ³⁷ Balinaba kalonda kumsola Yohana Maluko wachole wose, ³⁸ lakini Paulo halondile wachole nayo, kwavija

hakalile nao mbaka kuuhelelo wa sang'hano yao. Kwavija kabwela na kuwaleka wao ako Pamfulia. ³⁹ Avo waibamilila, abaho waigola Balinaba kamsola Yohana Maluko wakwela meli wachola Kupulo. ⁴⁰ Lakini Paulo kamsagula Sila, wanhu wa ako wamtogole Yesu wampulila ng'hekewa ya Mndewa, abaho kasegela. ⁴¹ Kachola Siliya na Kilikia na kuwagangamiza wanhu wamtogole Yesu mziisi azo.

16

Timoseo koilumba na Paulo na Sila

¹ Paulo kavika Delibe na Lusitila, ako kukala na mwanahina wa Yesu imoja yakemigwe Timoseo. Mamake kakala Muyahudi yamtogole Yesu, lakini tatake kakala Mgiliki. ² Wanhu wose wamtogole Yesu ako Lusitila na Ikonia wamtogola Timoseo. ³ Paulo kalonda kumsola Timoseo, avo kamwingiza kumbi. Katenda vivo kwavija Wayahudi wose wakalile ako wajuwa kamba tatake Timoseo kakala Mgiliki. ⁴ Viwakalile wobita mna gamabuga gaja wawagwaa wanhu malagizo galavigwe na watumigwa na wavele ako Yelusalemu, wawalongela wagagoge. ⁵ Wanhu wamtogole Yesu mziisi azo wagangamizigwa mna ukutamanila na wanhu wongezeka kila siku.

Paulo kalagusiligwa kinhu ako Tuloasi

⁶ Wabitila isi ya Fulugia na Galatia kwavija Loho Yang'alile hawatogolele wawapetele wanhu usenga awo mwiisi ya Asiya. ⁷ Viwavikile mna zimbaka za Misiya, walonda kuchola mwiisi ya Bisiniya, lakini Loho wa Yesu hawatogolele bule. ⁸ Avo wabitila Misiya, wachola dimwe kwa dimwe

mbaka Tuloasi. ⁹ Ikilo Paulo kalagusiligwa kinhu na Mulungu, kamona munhu wa Makedonia kema kampula, “Loka wize Makedonia ututaze!”
¹⁰ Baho Paulo viyalagusiligwe kinhu acho, tuitanda kuchola Makedonia, kwavija tona Mulungu katukema kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ako.

Kutogola kwa Lidia

¹¹ Tulawa Tuloasi, tuloka kwa meli dimwe kwa dimwe mbaka Samotilake, imitondo yake tuvika Neapoli. ¹² Tulawa ako tuchola mbaka Filipi, buga kulu da Makedonia, buga dizengigwe na Walumi. Tukala ako siku nyingi. ¹³ Siku ya Kubwihila tulawa kudibuga dija tuchola mumgwazo wa lwanda, twagiza aho, baho hooiting'hana Wayahudi kumpula Mulungu. Tukala hasi tulonga na iwatwanzi waiting'hane aho. ¹⁴ Mna iwaja wikalile wotutegeleza kukala na mtwanzi imoja yakalile yomgwaa ukulu Mulungu, mtwanzi ayo twaga jake Lidia mwenekae wa Tutatila ayo kakala mchuuza viwalo vinogile va bei ng'hulu. Mndewa kamfungula umoyo kadaha kuzibokela mbuli ziyalongile Paulo. ¹⁵ Heyo na wanhu wa mulubuga lwake viwamambukize kubatizigwa katugoneka, kalonga, “Mwahanyona nomtamanila Mndewa mwize ukae mukale.” Avo katunanahiza ng'hani tuchole.

Paulo na Sila wogogigwa

¹⁶ Siku dimoja vitukalile tochola hanhu ha kumpula Mulungu, tumting'hana mtumwa imoja mtwanzi yakalile na kinyamkela wa ulaguzi. Mtumwa ayo kawapatila sente nyingi wakulu zake mbuli ya kulagula. ¹⁷ Avo mndele ayo

kamkweleleza Paulo na tweye, kuno kokemelela, “Wanhu wano wasang'hanaji wa Mulungu Yeli Uchanha Ng'hani! Wowapeteleni nzila ya kukom-boligwa!” ¹⁸ Katenda avo kwa siku nyingi, mbaka siku dimoja Paulo kagevuzika, kahinduka kamu-longela iyo ikinyamkela, “Nokulagiza kwa twaga da Yesu Kilisito mulawe mndele ino!” Bahaja kinyamkela kamulawa.

¹⁹ Iwakulu wa mndele ayo viwone nzila yao ya kupata sente isegela, wawagoga Paulo na Sila, wawabulula mbaka haulongozi wa iwakulu.

²⁰ Wawagala kwa wasemi walonga, “Wanhu wano Wayahudi, nao wogala ndwagi mwiisi yetu.

²¹ Wofundiza vihendo vigomigwe na Malagizo getu, tweye twa wenekae wa Lumi hatudaha kuvitogola vihendo vino wala hatuvigoga.”

²² Lunhu lwa wanhu luilumba kuwatowa Paulo na Sila.

Abaho wasemi wawavula viwalo Paulo na Sila na walagiza watoigwe mbalati.

²³ Viwamambukize kuwatowa ng'hani, wawagodeka mkifungo, mkulu wa kifungo kalagilizigwa yaweke muukalizi mkulu.

²⁴ Viyapatile ndagilizi zizo, kaweka mdigati dili mgati ng'hani na kagafunga magulu gao mzimhanda.

²⁵ Kilo kikulu Paulo na Sila wampula Mulungu na kumwimbila nyila za kumtogola, wafungwa wayao wakala wowategeleza. ²⁶ Bahaja ulawilila mtigisiko mkulu wa isi, mhanda za kifungo zitigisika. Baho nyivi zose zivuguka na nzabi ziwagodekigwe zifunguka. ²⁷ Mkalizi wa ikifungo kalamuka. Viyone nyivi za kifungo

zivuguka, kagiza wafungwa wakimbila, avo kaso-mola panga jake yaikome mwenyego. ²⁸ Lakini Paulo kakemelela ng'hani, "Sekeuikome! Tweye wose twa baha!"

²⁹ Mkalizi wa kifungo kapula taa igaligwe, kazumhila mng'anda, kalagalila mmagulu ga Paulo na Sila kuno kogwaya. ³⁰ Abaho kawalava kunze kawauza, "Mo wakulu, nhende choni ng'homboligwe?"

³¹ Wamwidika, "Mtogole Mndewa Yesu na gw-eye kokomboligwa hamoja na wanhu wa mulubuga lwako." ³² Avo wampetela mbuli ya Mndewa hamoja na wanhu wa mulubuga lwake. ³³ Mna isaa iija ya ikilo mkalizi wa kifungo kawasola Paulo na Sila kawasunha vilonda vao, abaho bahaja heyo na wanhu wa mulubuga lwake wabatizigwa. ³⁴ Abaho kawagala Paulo na Sila uchanha mng'anda yake na kawagwaa lujo. Heyo na wanhu wa mulubuga lwake wadeng'helela ng'hani, kwavija sambu wakala wamtogole Mulungu.

³⁵ Imitondo yake wakulu wa Lumi wawatuma wakulu wa wikalizi kuno wawalagiza, "Walekeni wanhu wao wachole."

³⁶ Avo mkulu wa kifungo kamulongela Paulo, "Iwakulu watulagiza tuwafungulile gweye na Sila. Avo choleni moyo uholile."

³⁷ Lakini Paulo kawalongela iwakulu wa wikalizi, "Watutowa mgameso ga wanhu hamoja hatubanange mbuli, tweye twa wenekae wa Lumi lakini watugodeka mkifungo. Lelo wolonda kutufungulila kinyelegezi, bule! Leka weze watufungulile wenyego."

³⁸ Wakulu wa wakalizi wawalongela mbuli zino wakulu wa Lumi, na iwakulu viwahulike Paulo na Sila wakala wenekae wa Lumi, wadumba ng'hani.

³⁹ Avo weza na kuwapula wagele kumgongo mbuli ziwawatendele, abaho wawalava mkifungo, wawapula wasegele kudibuga dija.

⁴⁰ Paulo na Sila walawa mkifungo wachola mng'anda ya Lidia. Mumo wawavika Wakilisito, wawalongela mbuli za kuwagamiza, abaho walawanya.

17

Ako Sesalonike

¹ Paulo na Sila wagenda kubitila buga da Amifipoli na buga da Apolonia mbaka Sesalonike, ako kukala na ng'anda ya kumpula Mulungu ya Wayahudi. ² Kamba viyatendaga, Paulo kengila mng'anda ya kumpula Mulungu. Kwa siku ndatu za Kubwihila kalonga na wanhu, kwa Maandiko Gang'alile, ³ kuwalagusila kamba Kilisito Mkombola kalondeka yadununzike na kuzilibuka kwa wafile, Paulo kawalongela, “Ino Yesu inimsimulila kumwenu, iyo Kilisito Mkombola.” ⁴ Wanhu wayagwe watogola wailumba na Paulo na Sila, vivija walangulizi wa kitwanzi na bumbila da Wagiliki womgwaa ukulu Mulungu watenda vivo.

⁵ Lakini Wayahudi wona migongo, wawasola wanhu wehile kulawa kuna digulilo, watenda bumbila na kugala ugomvi mwiisi ayo yose. Wengila mng'anda ya Yasoni kuwazahila Paulo na Sila wawagale mgameso ga wanhu. ⁶ Lakini hawawapatile bule, avo wawabulula Yasoni na wanhu wayagwe wamtogole Yesu mgameso ga

wakulu wa buga dija wakemelela, “Wanhu wano wagala ndwagi kila hanhu! Na sambu weza kudibuga jetu,⁷ na Yasoni kawagoneka mng'anda yake. Wano wose hawagagoga malagizo ga Mndewa wa Lumi, na wolonga kuna mndewa iyagwe twaga jake Yesu.”⁸ Mbuli zino zilutenda lunhu na wakulu wa buga dija moyo yungwayungwa.⁹ Iwakulu wa buga wawatoza sente Yasoni na wayage, abaho wawafungulila wachole.

Ako Beleya

¹⁰ Viivikile ikilo, wanhu wamtogole Yesu wawagala Paulo na Sila ako Beleya. Viwavikile ako wengila mng'anda ya kumpula Mulungu.¹¹ Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza vinogile ng'hani kubanza wanhu wa Sesalonike. Wauhulika usenga awo kwa kusulukila, kila siku wakala wogalolesa goya Maandiko Gang'alile, wone kamba Paulo kakala yolongwa kweli.¹² Wanhu wengi watogola, na watwanzi wengi wa Kigiliki wakalile wakulu watogola na vivija wambigalo wengi watogola.¹³ Lakini Wayahudi wakalile Sesalonike viwahulike Paulo vivija kawapetela mbuli ya Mulungu wanhu wa Beleya, wachola ako na kugala ndwagi na kuwading'hula wanhu wao.¹⁴ Bahaja wanhu wamtogole Yesu wamgala Paulo mhwani lakini Sila na Timoseo wasigala Beleya.¹⁵ Wanhu wakalile womsindikiza Paulo wachola nayo mbaka Asene, abaho wabwela Beleya na usenga kulawa kwa Paulo, kamba Sila na Timoseo sekewakawe kuchola kumwake.

Ako Asene

¹⁶ Paulo vikalile kowabeta Sila na Timoseo ako Asene kagevuzika ng'hani viyonile buga dijo dimema vinyago va milungu. ¹⁷ Avo kakala kolonga na Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi womgwaa ukulu Mulungu mng'anda ya kumpula Mulungu. Na kila siku kakala yolonga na wanhu wakalile mna gamagulilo. ¹⁸ Wanhu waifunzile nzewele za Epiluko na Stoiki hawamtogolele, wayagwe walonga, “Ubozi gani woolonga munhu ino?”

Wayagwe wedika, “Yokoneka kolonga mbuli ya milungu haijuwika?” Walonga avo kwavija Paulo kakala yowapetela mbuli ya Yesu na kuzilibuka. ¹⁹ Avo wamsola Paulo wamgala kwa wanhu wa mkitala cha Aleopago cha buga dija, walonga, “Tolonda kujuwa mbuli ya gano mafundizo ga sambu goulonga. ²⁰ Vinhu viyagwe vituhulike kolonga tona vifukuzi kumwetu, tolonda tujuwe fambulo da mbuli izo.” ²¹ Kwavija wenekae na wageni wose wa Asene na wanhu wayagwe wakalile ako wakala wosimulila na kuilongela mbuli izo za sambu kipindi chose.

²² Paulo kema haulongozi wa wanhu wa mkitala cha buga da Aleopago kalonga, “Vinikona niye mweye wanhu wa Asene mwa wanhu wa dini. ²³ Kwavija vinikalile notembela mwiisi yenu ndola kila hanhu homutambikila, nyona upango wa kulavila nhosa umoja wandikigwa, ‘Kwa Mulungu hajuwike.’ Avo ayo imumtambikila bila kumuwa iyo iniwapeteleni sambu. ²⁴ Mulungu yatendile vinhu vose vili mwiisi, iyo Mndewa wa ulanga na isi na hakala mzing'anda zizengigwe na wanhu. ²⁵ Vivija hasang'hanilwa kwa makono

ga wanhu kamba vija kolonda chochose kulawa kumwao, kwavija heyo mwenyego iyo yowagwaa wanhu ugima, kowatenda wawe na mhumuzi na kila kinhu. ²⁶ Kwa munhu imoja Mulungu kawaumba wanhu wose na kutenda wakale mwiisi yose, kulawa kuna ichanduso kagesa lini na kwahi wanhu wahakalile. ²⁷ Katenda vino muladi wanhu wose wamzahile, vivija kwa kumzahila zahila wapate kumuwinza. Lakini Mulungu hali kutali na kila imoja wetu, ²⁸ kamba vialongile munhu imoja,

‘Mgati mmwake tokala, togenda na twa wagima.’
Kamba vialongile mtunga lwila wenu imoja,

‘Tweye vivija twa wanage.’

²⁹ Kwavija tweye twa wana wa Mulungu, havinogile bule kugesha Mulungu kaigala na zahabu hebu shaba hebu dibwe disongoligwe na kwikigwa ulembo na wanhu. ³⁰ Mulungu kaitenda halola kipindi kija wanhu viwakalile wabozi. Lakini lelo kowalagiza wanhu kila hanhu wazileke nzambi zao. ³¹ Kwavija Mulungu keka siku dimoja donda yawataguse wanhu wose wa mwiisi bila kumonela munhu kubitila munhu iyamsagule. Mulungu kawalagusila mbuli ino kwa kumzilibula munhu ayo kulawa kwa wafile!”

³² Viwamuhulike Paulo kolonga mbuli ya kuzilibuka kwa wafile, wanhu wayagwe wamzaha, lakini wayagwe walonga, “Tolonda kuihulika kabili mbuli ino.” ³³ Avo Paulo kawaleka kasegela mkitala. ³⁴ Wanhu wayagwe watogole wailumba na Paulo, mna iwao kakala Diyonisiyo, yakalile munhu wa mkitala, vivija

kukala na mtwanzi yakemigwe Damali na wanhu wayagwe.

18

Paulo ako Kolinto

¹ Vigamalile gano, Paulo kasegela Asene kachola Kolinto. ² Ako Kolinto kamvika Muyahudi yakemigwe Akula, mwenekae wa Ponto, yabwelile kulawa Italia hamoja na mtwanzi wake Pilisila, kwavija Kaisali Kilaudio kalagiza Wayahudi wose wasegele Lumi. Paulo kachola kuwalola, ³ kwavija awo wakala mafundi wa kusona mahema kamba Paulo, avo kakala nao na kusang'hana. ⁴ Kila siku ya Kubwihila kakala klonga na wanhu mng'anda ya kumpula Mulungu, kageza kuwakwega Wayahudi na Wagiliki.

⁵ Sila na Timoseo viwasegele Makedonia, Paulo kasonga kuwapetela wanhu kipindi chake chose, kuwalagusila Wayahudi kamba Yesu kakala Kilisito Mkombola. ⁶ Viwamulemele na kumuliga, kakung'huna nhimbwisi ya viwalo vake kalonga, “Kamba mwahapotela mmhane wenyego, niye namduhu. Kulawa sambu na kugendelela nochola kwa wanhu haweli Wayahudi.” ⁷ Avo kawaleka kachola kukala mng'anda ya munhu imoja hali Muyahudi twaga jake Tito Yusito, yakalile munhu yomgwaa ukulu Mulungu, ng'anda yake ikala behi na ng'anda ya kumpula Mulungu. ⁸ Kilisipo yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu kamtogola Mndewa hamoja na wanhu wose wa mulubuga lwake na wanhu wayagwe wengi wauhulike usenga awo mwiisi ya Kolinto, watogola na wabatizigwa.

⁹ Siku dimoja ikilo Mndewa kamulagusila Paulo kinhu, kamulongela, “Sekeudumbe, gendelela kuwapetela wanhu sekeubwele kukisogo, ¹⁰ kwavija na hamoja na gweye. Kuduhu munhu yonda yadahe kukulumiza kwavija kudibuga dino ninao wanhu wengi.” ¹¹ Avo Paulo kakala ako mwaka mgima na miezi sita kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.

¹² Lakini kipindi Galio viyakalile mkulu wa isi ya Akaya, Wayahudi waiting'hana, wamgoga Paulo wamgala mkitala. ¹³ Walonga, “Munhu ino kowatenda wanhu wamgwee ukulu Mulungu bila kukweleleza Malagizo.”

¹⁴ Paulo yang'hali hanalonga mbuli, Galio kawalongela Wayahudi, “Mazaikalile mbuli ya ubavi hebu ubananzi nahawategeleze. ¹⁵ Lakini kwavija moibamilila mbuli ya matwaga na malagizo genu wenyego, lamuleni mweye wenyego niye silonda kuwa msemi bule. ¹⁶ Baho kawawinga mkitala. ¹⁷ Abaho wose wamgoga Sositene yakalile mkulu wa ng'anda ya kumpula Mulungu, wamtowa bahaja haulongozi wa kitala. Lakini Galio haitongile bule mbuli iyo.”

Paulo kobwela kabili Antiokia

¹⁸ Paulo kakala Kolinto siku nyingi hamoja na wanhu wamtogole Yesu. Abaho kawaleka kakwela meli hamoja na Pilisila na Akula mbaka Siliya. Yang'hali hanakwela meli kuchola Kenkela, tanhu kasenya mvili zake kwavija kakala yaiduile. ¹⁹ Viwavikile Efeso baho Paulo kawaleka Pilisikila na Akula, kengila mng'anda ya kumpula Mulungu kulonga na Wayahudi.

²⁰ Wanhu wampula yakale siku nyingi lakini kawalemela. ²¹ Lakini viyakalile kosegela kawalongela, “Mulungu yahalonda nobwela kabili kumwenu.” Avo kakwela meli kasegela Efeso.

²² Viyavikile Kaisalia kachola Yelusalemu kuwalamusa wanhu wamtogole Yesu, abaho kachola Antiokia. ²³ Kakala siku ndodo, kasegela kubitila Galatia na Fulugia kuwagamamiza wanahina wose wa Yesu.

Apolo kowapetela wanhu ako Efeso na Kolinto

²⁴ Kipindi acho kukala na Muyahudi imoja yakemigwe Apolo, mwenekae wa Alekizandilia keza Efeso. Kakala munhu yajuwile kulonga na ubala wa Maandiko Gang'alile. ²⁵ Kakala ya-fundizigwe nzila ya Mndewa, yang'hali hanavulala kalonga mbuli za Yesu, kawafundiza goya hamoja kakala yaujuwile ubatizo wa Yohana wi-iyeka. ²⁶ Pilisila na Akula viwamuhulike kolonga bila kudumba mng'anda ya kumpula Mulungu, wamsola wamgala ukayao wamfambulila goya mbuli za Mulungu. ²⁷ Apolo viyalondile kuchola Akaya, wanhu wamtogole Yesu wamgangamiza kwa kuwandikila baluwa wanahina wa Yesu ako Akaya wambokele. Viyavikile ako kwa udahi wa ng'hekewa ya Mulungu kadaha kuwataza wanhu wa ako wamtogole Yesu. ²⁸ Kwa ubala wake wa kulonga kawahuma Wayahudi haulongozi ha iwanhu wose kwa kulagusa Maandiko Gang'alile kamba Yesu iyo Kilisito Mkombola.

19

Paulo ako Efeso

¹ Apolo viyakalile Kolinto, Paulo kachola kubitila mvijiji na kavika Efeso. Ako kawavika wanahina wayagwe. ² Kawauza, “Vimumtogole Yesu mubokela Loho Yang'alile?”

Wamwidika, “Aka, hata kuhulika hatunahulika kamba kuna Loho Yang'alile.”

³ Paulo kawauza, “Vino mubatizigwa ubatizo gani?”

Wamwidika, “Ubatizo wa Yohana.”

⁴ Paulo kalonga, “Ubatizo wa Yohana ukala kwa wanhu wose watogole kuleka nzambi zao. Yohana kawalongela wanhu wa Izilaeli wamtogole ayo yonda yeze kukisogo chake, nayo iyo Yesu.”

⁵ Viwahulike avo, wabatizigwa kwa twaga da Mndewa Yesu ⁶ Paulo kawekila makono na Loho Yang'alile kawahumulukila, walonga kwa ulonzi uyagwe na vivija walagula usenga wa Mulungu.

⁷ Wose kwa wose wakala wanhu longo na wabili.

⁸ Kwa kipindi cha miezi midatu Paulo kakala yochola mng'anda ya kumpula Mulungu, kakala kolonga nao muladi yawagale Muundewa wa Mulungu. ⁹ Lakini wayagwe wakala wadala, walema kutogola wasonga kulonga vihile mbuli ya Mndewa mna iwanhu. Baho Paulo kawaleka kawasola wanahina wa Mndewa, kakala kolonga nao kila siku mdigati da kuifunzila da Tulano. ¹⁰ Mbuli zino zigendelela kwa kipindi cha miyaka mibili mbaka wanhu wose wakalile mwiisi ya Asiya, Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi, waihulika mbuli ya Mndewa.

Wana wa Sikewa

¹¹ Mulungu katenda mbuli za unzonza ng'hulu kubitila Paulo. ¹² Wanhu wakala wosola vikumbi na viwalo viyagwe viyasang'hanile Paulo, wavigala kwa watamu, nao wahonyigwa na waja wakalile na vinyamkela walavigwa. ¹³ Wayahudi wayagwe wahunga vinyamkela wachola kuno na kuno wogeza kusang'hanila twaga da Mndewa Yesu. Wawalongela vinyamkela, "Nowalagiza kwa twaga da Yesu ayo yopetigwa na Paulo mulawe." ¹⁴ Kukala na wana saba wa Muyahudi imoja, mulava nhosa mkulu yakemigwe Sikewa, nao watenda vivo.

¹⁵ Lakini kinyamkela kawalongela, "Yesu nimjuwa goya na Paulo nimjuwa goya, lakini mweye kina nani?"

¹⁶ Abaho munhu ayo yakumbigwe na ikinyamkela kawazumhila wose kawahuma nguvu. Na wao wanage Sikewe wakimbila kulawa mng'anda ayo kuno wolawa damu na viwalo vao videgekadegeka. ¹⁷ Wayahudi wose na wanhu haweli Wayahudi wakalile Efeso waihulika mbuli ino. Wose wengila bwembwe, na kudigwaa nhogolwa twaga da Mndewa Yesu. ¹⁸ Wanhu wengi wamtogole Yesu weza walonga mgameso ga wanhu mbuli ziwatendile. ¹⁹ Wanhu wengi wayagwe wakalile wahawi aho haichanduso, wadondoleza vitabu vao na kuvisoma moto haulongozi wao, wagelegeza sente ya vitabu avo yovika magana malongo matano. ²⁰ Avo mbuli ya Mndewa yenela na iwa na nguvu ng'hani.

Ndwagi ako Efeso

²¹ Vigamalile gano, Paulo kachola Yelusalemu kwa kubitila Makedonia na Akaya. Kalonga, “Nahavika ako nolondeka nichole Lumi.” ²² Avo kawatuma wasang'hanaji zake wabili Timoseo na Elasito walongole Makedonia, nayo kakala kidogo ako Asiya.

²³ Kipindi acho kukala na ndwagi ako Efeso mbuli ya Mndewa. ²⁴ Kukala na munhu imoja twaga jake Demetiliyo kakala yosongola vinyago va ng'anda ya mulungu wa kitwanzi yakemigwe Atemi, sang'hano ino iwatenda waja watumigwa zake wamwede ng'hani. ²⁵ Demetiliyo kawakema hamoja wao iwasang'hanaji na wayagwe wakalile na sang'hano kamba ayo, kawalongela, “Wambigalo wayangu mojuwa topata sente kulawa mwiisang'hano ino. ²⁶ Lelo mohulika na kona wenyego mbuli ziyatendile Paulo siyo hano Efeso kwiiyeka, lakini vivija kose mwiisi ya Asiya. Kawading'hula na kuwatenda wanhu watogole kamba mulungu yatendigwe kwa makono ga wanhu hali mulungu bule. ²⁷ Kokuwa na zumozumo kamba sang'hano yetu yobezigwa na ng'anda ya mulungu wa kitwanzi Atemi yolongigwa siyo kinhu na kusegezeligwa ukulu wake. Mulungu ino kogweleligwa ukulu na wanhu wose wa Asiya na wose weli mwiisi!”

²⁸ Wanhu viwahulike vivo wagevuzika, wasonga kukemelela, “Atemi iyo mkulu wa Efeso!”

²⁹ Buga jose dimema ndwagi. Wanhu wawagoga Gayo na Alisitaliko, wenekae wa Makedonia, wakalile muumwanza na Paulo, wakimbila mbaka kuna digati da mwangalo. ³⁰ Paulo kalonda kuchola kuna ulunhu, lakini wanahina

wa Yesu wamgomesa. ³¹ Wakulu wayagwe wa isi ayo, wakalile mbwiga zake, vivija wamtu-mila usenga wampula sekeyachole kuna digati da mwangalo. ³² Kukala na tulikizi mumting'hano wose, wano wolonga vija na wayagwe wolonga vino, kwavija wanhu wengi wakala hawajuwile habali waiting'hana. ³³ Wayahudi wamtenda Alekizanda yalawilile haulongozi, avo wanhu wayagwe mna ulunhu wagiza iyo heyo. Nayo Alekizanda kawenulila wanhu mkono wanyamale kwa kulonda kuigombela. ³⁴ Lakini vi-wajuwile kamba kakala Muyahudi, wanhu wose wakemelela hamoja kwa masaa mabili, "Atemi ayo mkulu wa Efeso!"

³⁵ Abaho kalani wa buga dija kawatenda wanhu wanyamale kawalongela, "Mweye wenekae wa Efeso, kila munhu kojuwa wanhu wa isi ino ya Efeso awo wokaliza ng'anda ya mulungu Atemi na vivija awo wokaliza mabwe mazelu galagale kulawa kuulanga. ³⁶ Kuduhu munhu yodaha kuibela mbuli ino. Avo nyamaleni sekemulopole kutenda kinhu chochose. ³⁷ Muwagala wanhu wano hano hamoja hawailigile ng'anda ya mulungu hebu kumuliga mulungu wetu wa kitwanzi. ³⁸ Kamba Demetiliyo na wasang'hanaji zake wana kitala na munhu yoyose, wabaha wasemi na wakulu wa isi, wodaha kuitagusila ako. ³⁹ Lakini kamba mna mbuli ziyagwe, zigaleni mna uuting'hano. ⁴⁰ Maza tutagusigwe mbuli ya kuwading'hula wanhu, na vilozi vilawilile lelo. Ndwagi ino haifaya bule na sambitudahe kuigombela vinogile mbuli ya ndwagi

ayo.” ⁴¹ Viyamambukize kulonga avo, kawalongela wanhu wakalile mumting'hano waimwage.

20

Paulo kochola Makedonia na Ugiliki

¹ Ndwagi ya Efeso viimalile, Paulo kawakema hamoja wanahina wa Yesu, kawalongela mbuli za kuwagangamiza. Abaho kawalaga kachola Makedonia. ² Kabitila isi ayo kawagangamiza wanhu kwa usenga wake. Abaho kavika Ugiliki, ³ ako kakala miezi midatu. Kakala koitanda kuchola Siliya, viyajuwile Wayahudi wakala kiseto cha kumtenda vihile, avo kabwela kubitila Makedonia. ⁴ Sapatulo, mwanage Pilo, kulawa Beleya kailongoza nayo, vivija Alisitaliko na Sekundo kulawa Sesalonike, Gayo kulawa Delibe, Tukiko na Tulofimo kulawa mwiisi ya Asiya na Timoseo. ⁵ Wanhu wao walongola na kutubeta ako Tuloasi. ⁶ Viimalile Nyimwili nyimwili ya Magate hagageligwe Usasu, tukwela meli kulawa Filipi, vizibitile siku tano tuwavika kuja Tuloasi. Ako tukala siku saba.

Mwanza waikimambukizo wa Paulo ako Tuloasi

⁷ Mwiisiku ya Jumamosi ichungulo tuiting'hana hamoja muulujo. Paulo kagendelela kulonga mbaka kilo kikulu, kwavija imitondo yake kakala yosegela. ⁸ Vibatali vingi vikala vikwaka mdigati da uchanha kutukalile tuiting'hane. ⁹ Mbwanga imoja yakemigwe Eutiko kakala yakalile mdidilisha, Paulo viyakalile kogendelela kulonga, Eutiko kasonga kukukila na kakukila mbaka kalagala hasi, kulawa mdigati da uchanha

da kadatu. Viwacholile kumwinula wamvika kafa mwaka. ¹⁰ Lakini Paulo kahumuluka hasi kainama kamuhagatila kalonga, “Sekemudumbe ino mgima!” ¹¹ Abaho kabwela kabili mdigati da uchanha, kabanzula gate, kaja. Kagendelela kulonga nao mbaka vikukunguzuke, abaho kasegela. ¹² Wanhu awo wamsola mbwanga ayo wamgala ukayake kuno mgima na wakala moyo hole.

Mwanza wa kulawa Tuloasi mbaka Mileto

¹³ Tweye tukwela meli tulongola kuchola Aso, ako tuchola kumsola Paulo. Avo yatulonge Paulo, kwavija kalonda kuvika ako kubitila isi inyalile. ¹⁴ Avo katuvika ako Aso, tumsola mwiimeli, tuchola nayo Mitulene. ¹⁵ Kulawa ako tukala muumwanza wa kuchola Kio na imitondo yake tuvika. Siku ya kabili tuvika Samo na imitondo yake tuvika Mileto. ¹⁶ Paulo kagesa kugendelelela na mwanza wake kwa meli bila kubitila Efeso ili sekeyakawe ako Asiya. Kakala yolopola kuvika Yelusalemu kuna inyimwili nyimwili ya Pentekosite, kamba yahadahike.

Paulo kowalaga wavele wa Efeso

¹⁷ Kulawa Mileto Paulo katuma usenga kwa wavele wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Efeso waiting'hane nayo. ¹⁸ Viwavikile kawalongela, “Mujuwa vija ving'halile na mweye kipindi chose, kusongela siku dija dinivikile mwiisi ya Asiya. ¹⁹ Mujuwa vinimsang'hanile Mndewa kwa uhole na mahozi na magayo ganipatile mbuli ya viseto vihile va Wayahudi wayagwe. ²⁰ Mujuwa silekile kuwapetela

kunzekunze mzikae zenu na kuwafundiza chochose chonda kiwataze. ²¹ Niwazuma ng'hani Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi wazileke nzambi zao na wambwelele Mulungu na kumtogola Mndewa wetu Yesu. ²² Avo, sambi kwa kumtegeleza Loho Yang'alile nochola Yelusalemu bila kujuwa gonda gamhate ako. ²³ Kinhu kimoja kinjuwile, Loho Yang'alile kanizuma kila buga, kifungo na magayo vonibeta. ²⁴ Lakini siutonga ugima wangu kamba kinhu, nogesa kuumambukiza utumigwa na sang'hano iyanigwelele Mndewa Yesu kuisang'hana, nayo iyo kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya ng'hekewa ya Mulungu.”

²⁵ “Nibita kumwenu mose kuwapetela Undewa wa Mulungu. Sambi nojuwa kuduho imoja wenu yonda yambone niye kabili. ²⁶ Lelo nowalongela, munhu yoyose kumwenu yahapotela, niye namduhu. ²⁷ Kwavija silekile bule kuwapetela gose goyolonda Mulungu. ²⁸ Avo muiteganye wenyego, diloleni goya bumbila jose diyawagwelele Loho Yang'alile mdikalize. Waloleni goya wanhu wa Mulungu, yawapatile Mulungu kubitila damu ya Mwanage. ²⁹ Nojuwa goya nahasegela mbwizi wakali wokwiza kumwenu, na wodibananga bumbila dino. ³⁰ Kipindi chovika baho wanhu wayagwe kulawa mdibumbila jenu wenyego, wowavizila wawagize wanahina kwa kuwatenda wawakweleleze hewo. ³¹ Avo mkale meso mwahakumbuka kamba kwa miyaka midatu imisi na ikilo niwafundiza kwa mahozi mengi.”

³² “Avo sambi noweka muukalizi wa

Mulungu na usenga wake wa ng'hekewa, udaha kuwagangamiza na kuwagwaa nhunza ziyalinazo Mulungu kwa wanhu zake wose. ³³ Silondile sente hebu zahabu hebu viwalo va munhu yoyose. ³⁴ Mweye wenyego mojuwa kamba nisang'hana kwa makono gangu mwenyego, muladi mhate vinhu vinilonda niye na wayangu. ³⁵ Niwalagusila kamba kwa kusang'hana ng'hani tolondoka kuwataza wanyolile, kumbukeni mbuli ziyalongile Mndewa Yesu mwenyego, 'Vinoga ng'hani kulava kubanza kubokela.' ”

³⁶ Paulo viyamambukize kulonga avo, kafugama hamoja nao, kampula Mulungu. ³⁷ Wanhu wose wakala wolila na kumulaga kwa kumuhagatila na kumnonela kwa unogelwa mkulu. ³⁸ Wakala wanyunyuwale kwavija kalonga honda wamone kabili. Avo wachola nayo mbaka kuna imeli.

21

Paulo kogenda Yerusalemu

¹ Vitumambukize kuwalaga, tukwela meli tuchola dimwe kwa dimwe mbaka Kosi, imitondo yake tuvika Lode, kulawa ako tuchola Patala. ² Ako tuivika meli ikalile yochola Foinike, avo tukwela, tuchola mwanza wetu. ³ Vituvikile hanhu hakuyona Kupulo, tubitila mwambu wa kusini tuchola Siliya. Vituvikile buga da Tilo twima kwavija meli ilonda kuhumulusa mizigo. ⁴ Ako tuwavika wanahina wa Yesu na tukala hamoja nao siku saba. Kwa kulongozigwa na Loho Yang'alile, wanhu awo wamulongela Paulo

sekeyachole Yelusalemu. ⁵ Lakini kipindi chetu cha kukala nao vikimalile, tusegela tugendelela na mwanza wetu. Wanhu wose hamoja na watwanzi na wana walawa kudibuga wachola hamoja na tweye mbaka mhwani, baho wose tufugama tumpula Mulungu. ⁶ Abaho tuilaga, tweye tukwela meli na wao wabwela ukayao.

⁷ Tugendelela na mwanza wetu tulawa Tilo tuchola Tolemaisi, ako tuwalamusa wakilisito tukala nao siku dimoja. ⁸ Imitondo yake tusegela tuchola Kaisalia. Ako tukala mng'anda ya Filipi, mpetaji wa Mbuli Inogile, imoja mna iwanhu saba wasaguligwe kamba watazaji wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu ako Yelusalemu. ⁹ Kakala na wandle wane wakalile wolagula usenga wa Mulungu. ¹⁰ Vitukalile aho siku nyingi mtula ndagu wa Mulungu yakemigwe Agabo keza kulawa Yudea. ¹¹ Keza kumwetu, kasola mkwiji wa Paulo kaifunga magulu gake na makono gake kalonga, "Vino vivo viyolonga Loho Yang'alile, mwene mkwiji uno, Wayahudi womgodeka kamba vino ako Yelusalemu, womgela mmakono ga wanhu haweli Wayahudi."

¹² Vituhulike avo, tweye na wanhu wayagwe wakalile aho tumpula Paulo sekeyachole Yelusalemu. ¹³ Avo Paulo kedika, "Mweye molonda kutenda choni, kulila kamba vino na kunibweza kukisogo? Niye niitanda siyo kufungigwa kwiiyeka ako Yelusalemu, lakini hata kufa mbuli ya Mndewa Yesu."

¹⁴ Viyalemile kututegeleza, tumuleka tulonga, "Goyolonda Mndewa galawilile."

¹⁵ Vitumambukize kukala aho kipindi kidodo, tufunga mizigo yetu tuchola Yelusalemu. ¹⁶ Wanahina wayagwe walawile Kaisalia vivija wachola hamoja na tweye na watugala mng'anda ya munhu itukalile tochola kumwake, Mnasoni yakalile mwenekae wa Kupulo na kakala mkilisito kulawa haichanduso.

Paulo komtembelela Yakobo

¹⁷ Vituvikile Yelusalemu, wanhu wamtogole Yesu kuko watubokela kwa deng'ho. ¹⁸ Imitondo yake Paulo kachola hamoja na tweye kumulola Yakobo, na wavele wose wa kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu wakala baho. ¹⁹ Paulo kawalamusa na kuwasimulila goya gaja gaya-tendile Mulungu kwa wanhu haweli Wayahudi kubitila sang'hano yake. ²⁰ Viwahulike avo, wose wamtogola Mulungu. Abaho wamulongela Paulo, “Ndugu yetu Paulo, koona vija magana kwa magana ga Wayahudi viwamtogole Yesu, na vija viwogagoga malagizo. ²¹ Walongeligwa kukala kowafundiza Wayahudi wakalile mziisi za wanhu haweli Wayahudi sekewagagese Malagizo ga Musa, na kuwalongela sekewawengize kumbi wanao hebu kukweleleza vihendo va Wayahudi. ²² Lelo yokuwaze? Kwavija wahulika kamba kwa baha, ²³ vino vivo vitulonda gweye utende. Hano hana wanhu wane waiduile kwa Mulungu. ²⁴ Ilumbe nao mna kihendo cha kuisunha ukalipe sente zilondeka, abaho wasenyigwe mvili zao. Avo wanhu wose wojuwa kamba mbuli ziwalongeligwe mbuli ya gweye za uvizi, avo gweye mwenyego ugendelele kugagoga Malagizo ga Musa. ²⁵ Lakini

mbuli ya wanhu haweli Wayahudi weli wakilisito, tuwagalila baluwa kuwalongela vija vituitogolele kamba sekewaje kinhu chochose kilavigwe nhosa kwa vinyago, hebu kung'wa damu hebu kuja nyama ya mnyama yabobotoligwe, na sekwatende ugoni.”

²⁶ Avo Paulo kawasola na imitondo yake kagenda kihendo cha kuisunha hamoja nao. Abaho kengila Mng'anda ya Mulungu na kuwalongela kipindi cha kihendo cha kuisunha na mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa kila imoja wao.

Paulo kogogigwa Mng'anda ya Mulungu

²⁷ Lakini siku izo saba vizikalile behi kumala, Wayahudi wayagwe walawile mwiisi ya Asiya wamona Paulo ka Mng'anda ya Mulungu. Waluding'hula lunhu lose lwa wanhu, wamgoga Paulo. ²⁸ Waguta ng'hondo, “Wanhu wa Izilaeli, mtutaze ino iyo munhu yochola kila hanhu na kofundiza vinhu viyagwe kwa wanhu wa Izilaeli na Malagizo ga Musa na Ng'anda ino ya Mulungu. Na sambu kawagala wanhu haweli Wayahudi kuhagela dikwe hanhu hano hong'ala!” ²⁹ Walonga vino kwavija wamona Tulofimo mwenekae wa Efeso hamoja na Paulo kudibuga, avo wagesa Paulo kamgala Mng'anda ya Mulungu.

³⁰ Isi yose ikala mdizumozumo, wanhu walawa kila hanhu na kumgoga Paulo, wambulula wamulava Mng'anda ya Mulungu. Bahaja nyivi za Ng'anda ya Mulungu zihindigwa. ³¹ Lunhu lwa wanhu lulonda kumkoma Paulo, baho usenga ugaligwa kwa mkulu wa wakalizi wa Kilumi

kamba wanhu wose wa Yelusalemu wading'huka. ³² Bahaja mkulu wa wakalizi kawasola wakulu na wakalizi na kukimbilila kuna ulunhu. Wanhu viwamone mkulu ayo hamoja na wakalizi, waleka kumtowa Paulo. ³³ Mkulu wa wakalizi kachola mbaka kwa Paulo, kamgoga na kulagiza yagodekigwe minyololo mibili. Abaho kauza, “Munhu gani ino, na katenda choni?” ³⁴ Wanhu wayagwe wabwahanhuka vino, na wayagwe wabwahanhuka vino. Kukala na mwazanyo mbaka mkulu wa wakalizi hadahile kujuwa kija kilawilile, avo kawalagiza wanhu zake wamsole Paulo mbaka kuing'hambi. ³⁵ Paulo viyavikile mna ikidaluko, wakalizi wampapa mbuli ya ndwagi za wanhu. ³⁶ Wanhu wose wamwizila kuno wokemelela, “Mkome!”

Paulo koigombela

³⁷ Wakalizi viwakalile womgala mwiing'hambi, Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi, “Chonde, nodaha kukulongela mbuli?”

Mkulu ayo wa wakalizi kamuuza, “Kumbe kodaha kulonga Kigiliki! ³⁸ Kumbe gweye huli mwenekae wa Misili, ija juzi juzi yawading'hule wanhu na kuwalongoza wanhu wehile gana malongo mane mbaka kuluwala!”

³⁹ Paulo kamwidika, “Niye na Muyahudi, nileleke Taliso mwiisi ya Kilikia, mwenekae wa buga dijuwike ng'hani. Chonde ndeke nonge na wanhu.”

⁴⁰ Mkulu wa wakalizi kamtogolela, avo Paulo kema mkidaluko kawenulila makono wanhu wanyamale. Wanhu viwanyamale kalonga nao kwa Kiebulania.

22

¹ “Ndugu zangu Wayahudi, nhegelezeni sambini viniigombela kumwenu!” ² Viwamuhulike klonga Kiebulania, wanyamala tuluu na Paulo kagendelela kulonga,

³ “Niye na Muyahudi, nivumbukila Taliso mwiisi ya Kilikia. Lakini ng'hulila bahano Yelusalemu kamba mwanahina wa Gamalieli. Nibokela mafundizo kwa kugangamala mna gamalagizo ga wahenga zetu na niilava mwenyego kwa moyo wose kwa Mulungu kamba mose muli hano.”

⁴ Niwadunhunza mbaka kuwakoma wanhu waikweleleze nzila ino. Niwagoga wambigalo na watwanzi na kuwagodeka mkifungo. ⁵ Mulava nhosa mkulu na wanhu wose wamkitala wodaha klonga kamba nolonga ukweli. Nibokela baluwa kulawa kwa ndugu Wayahudi ako Damesiki, avo nyhola kuwagoga wanhu awo na kuwagala Yelusalemu kuno wagodekigwa minyololo muladi watagusigwe.

Paulo kosimulila viyagalu

Sang'h 9:1-19; 26:12-18

⁶ “Vinikalile nogenda na kuvika behi ya Damesiki, yopata saa sita imisi, bahaja mulenge kulawa kuulanga unimwemwesela mhande zose. ⁷ Nigwa hasi mhulika sauti yonongela, ‘Sauli, Sauli! Habali kondununza?’ ⁸ Niuza, ‘Mndewa, gweye kwa nani?’ Kanongela, ‘Niye na Yesu wa Nazaleti. Niye iyo yuunidununza.’ ⁹ Wanhu wakalile hamoja na niye wawona umulenge, lakini hawaihulike sauti ya ayo yalongile na niye. ¹⁰ Nimuuza, ‘Mndewa nhende choni?’ Mndewa kanongela, ‘Lamuka uchole Damesiki, ako kolongeligwa kila kinhu

kinilonda utende.’ ¹¹ Ng'hala silola mbuli ya uja umulenge mkali, avo waja wayangu wanigoga mkono na kunilongoza Damesiki.

¹² “Mna dibuga dijo kukala munhu yakemigwe Anania, munhu yomdumba Mulungu, yagagogile Malagizo ga Musa na kakala kotogoligwa ng'hani na Wayahudi wose wakalile kuko. ¹³ Keza kumwangu, kema behi yangu, kalonga, ‘Ndugu Sauli lola kabili!’ Bahaja ndola kabili na kumulola. ¹⁴ Anania kalonga, ‘Mulungu wa wahenga zetu kakusagula ujuwe goyolonda, na kumona Msang'hanaji wake Yanogile na kumuhulika kolonga kwa mulomo wake. ¹⁵ Kwavija kuvona na komulongela kila munhu kiwone na kuhulika. ¹⁶ Na sambu kobeta choni? Inuka na ubatizigwe na nzambi zako zigeligwe kumgongo kwa kumpula heyo.’

Paulo kokemigwa kuwapetela wanhu haweli Wayahudi

¹⁷ “Nibwela Yelusalemu na vinikalile nompula Mulungu Mng'anda ya Mulungu, Mulungu kanda-gusila kinhu, ¹⁸ Nimona Mndewa, kanongela, ‘Lopola usegele Yelusalemu, kwavija wanhu weli hano hondawatogole gondaulonge mbuli ya niye.’ ¹⁹ Nimwidika, ‘Mndewa, wao wojuwa goya kamba ningila mzing'anda za kumpula Mulungu, niwagoga na kuwatowa wanhu wakutogole gweye. ²⁰ Na munhu wako Sitefano viyakomigwe, niye ng'hala baho nolola viyokomigwa na kukaliza viwalo va wanhu wakalile womkoma.’ ²¹ Mndewa kanongela, ‘Genda, kwavija nokugala kutali kwa wanhu haweli Wayahudi.’ ”

²² Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka viyalongile vino, lakini wasonga kuguta nyangi, “Msegezeni! Mkomeni! Holondigwa yawe mgima!” ²³ Wagendelela kuguta nyangi kuno wopunga viwalo vao, wagevuzika na kupigisa timbwisi uchanha. ²⁴ Mkulu wa wakalizi kawalagiza wanhu zake wamgale Paulo kuing'hambi, kawalongela wamtowe mbalati muladi wajuwe habali Wayahudi woguta nyangi kamba avo mbuli yake. ²⁵ Lakini viwamgodeke na kulonda kumtowa mbalati, Paulo kamulongela mkulu yemile aho, “Vino malagizo gotogola kumtowa mwenekae wa Lumi ing'hali hainajuwika mbuli gani ihile iyaitendile?”

²⁶ Mkulu ayo viyahulike vivo kachola kwa mkulu wa wakalizi kamuuza, “Kolonda kutenda choni? Munhu ayo mwenekae wa Lumi!”

²⁷ Avo mkulu wa wakalizi kamcholela Paulo kamuuza, “Nongele, gweye kwa mwenekae wa Lumi?”

Paulo kamwidika, “Ona.”

²⁸ Mkulu wa wakalizi kamulongela, “Niye niwa mwenekae wa Lumi kwa kulipa sente nyingi.”

Lakini Paulo kamwidika, “Niye na mwenekae wa Lumi kwa kuleligwa,”

²⁹ Bahaja wanhu walondile kumsola Paulo walawanya. Na ayo mkulu wa wakalizi kadumba ng'hani viyajuwile Paulo kakala mwenekae wa Lumi na kuno kamgodeka nzabi.

Paulo kamkitala cha Wayahudi

³⁰ Mkulu wa wakalizi kalonda kujuwa habali Wayahudi wamtagusa Paulo. Avo imitondo

yake kamfungula Paulo iminyololo na kuwalagiza wakulu wa walava nhosa na wanhu wose wa mkitala waiting'hane. Abaho kamsola Paulo na kumwika haulongozi wao.

23

¹ Paulo kawalola bunhuu wanhu wa mkitala, kalonga, “Waizilaeli wayangu! Mbaka lelo nosang'hana goyolonda Mulungu kwa moyo uleka kunitagusa kamba nibananga.” ² Baho Anania Mulava nhosa mkulu kawalagiza waja wakalile behi na Paulo wamtowe kofi mumulomo. ³ Paulo kamulongela, “Mulungu kokutowa kofi gweye mwenyego uigalile na kando dibakigwe uzelu! Kwima baho muladi unitaguse kwa Malagizo, kuno gweye mwenyego kobena Malagizo kwa kulagiza nhoweke!”

⁴ Wanhu wemile behi na Paulo wamulongela, “Gweye komuliga mulava nhosa mkulu wa Mulungu!”

⁵ Paulo kedika, “Waizilaeli wayangu, sijuwile bule kamba kakala mulava nhosa mkulu. Kwavija Maandiko Gang'alile golonga, ‘Sekeumulonge vihile mulangulizi wa wanhu zako.’ ”

⁶ Paulo viyone bumbila diyagwe wakala Masadukayo na wayagwe wakala Mafalisayo, kakemelela mkitala, “Waizilaeli wayangu! Niye na Mfalisayo, mwanage Mfalisayo. Niye ngaligwa hano mkitala kwavija notogola kamba wanhu wafile wozilibuka!”

⁷ Bahaja viyalongile avo, Mafalisayo na Masadukayo wasonga kuihasanya, na bumbila diigola. ⁸ Kwavija Masadukayo wolonga kudu

kuzilibuka kwa wafile na kuduhi wasenga wa kuulanga hebu loho, lakini Mafalisayo wogatogola gose madatu. ⁹ Wakemelela ng'hani, wafundiza Malagizo ga Musa wayagwe wa kibumbila cha Mafalisayo wenuka walonga kwa nguvu, "Hatuona kiyabanange munhu ino! Yodahika loho hebu msenga wa kuulanga kalonga nayo kweli!"

¹⁰ Bwato dikala kulu mbaka mkulu wa wakalizi kengila bwembwe kamba Paulo yahakanhigwe vihande vihande. Avo kawalagiza wakalizi zake wahumuluke kuna dibumbila, wamsegeze Paulo wamgale kuna ing'hambi.

¹¹ Kilo acho Mndewa kema behi ya Paulo, kamulongela, "Sekeudumbe! Kamba viuwalongele mbuli zangu hano Yelusalemu, vivija kolondeka utende vivo kudibuga da Lumi."

Wayahudi wolonda kumkoma Paulo

¹² Imitondo yake wayahudi wayagwe waiting'hana hamoja na kutenda ubala. Waiduila honda waje hebu kung'wa mazi mbaka vonda wamkome Paulo. ¹³ Wanhu waitogolele kutenda avo wakala wanhu kubanza malongo mane.

¹⁴ Abaho wachola kwa wakulu wa walava nhosa na wavele, walonga, "Tuiduila hamoja kamba hatuja kinhu mbaka vonda tumkome Paulo.

¹⁵ Avo, gweye na wanhu wa mkitala galeni usenga kwa mkulu wa wakalizi yamgale Paulo kumwetu, kuno moitenda molonda kujuwa goya mbuli zake. Na tweye toitanda kumkoma yang'hali hanavika hano."

¹⁶ Lakini mwana wa lumbu jake Paulo kahulika kiseto chao, avo kachola kuna ing'hambi kamu-longela Paulo. ¹⁷ Abaho Paulo kamkema mkulu imoja wa wakalizi, kamulongela, “Mgale mbwanga ino kwa mkulu wa wakalizi, kana mbuli ya kumulongela.” ¹⁸ Mkulu ayo kamsola, kamulongoza mbaka kwa mkulu wa wakalizi, kamulongela, “Ayo Paulo yagodekigwe, kang'hema na kunipula nimgale mbwanga ino kumwako, kwavija kana mbuli kolonda kukulongela.”

¹⁹ Mkulu wa wakalizi kamgoga mkono, kamgala hamgwazo waiyeka, kamuuza, “Kolonda kunongela choni?”

²⁰ Kamulongela, “Wakulu wa Wayahudi wailumba mayo wakupule wamsole Paulo kuna ikitala, kuno waitenda wanhu wa mkitala wolonda kujuwa goya mbuli zake. ²¹ Lakini sekeuwatogolele, kwavija kuna wanhu kubanza malongo mane awo waifisa wombeta. Waiduila hawaja kinhu hebu kung'wa mbaka vonda wamkome. Wao sambu waitanda kutenda avo na wobetela vonda ulonge.”

²² Mkulu wa wakalizi kalonga, “Sekeumulongele munhu yoyose kamba kunongela mbuli ino.” Abaho kamuleka imbwanga yachole.

Paulo kogaligwa kwa mkulu wa isi ya Yudea

²³ Abaho mkulu wa wakalizi kawakema wakulu zake wabili, kawalongela, “Watandeni wakalizi magana mabili wachole Kaisalia, hamoja na kwela falasi malongo saba na wakalizi magana mabili wa migoha, na muitande kusegela saa ndatu lelo ikilo. ²⁴ Mtandeni falasi wa Paulo, na mumvikize mgima kwa Felikisi mtawala wa

Kilumi wa isi ya Yudea.” ²⁵ Abaho mkulu wa wakalizi kandika baluwa ilonga vino,

²⁶ Go mkulu, zihoze, “Niye Kilaudio Lusia, nokwandikila gweye, mkulu Felikisi.

²⁷ Wayahudi wamgoga munhu ino na walonda kumkoma, lakini vimbonile kakala mwenekae wa Lumi, avo nhyola na wakalizi zangu kumuhonya. ²⁸ Nilonda kajuwa kilamuso cha kumtagusila, avo ningala mkitala chao. ²⁹ Lakini nyona kuduha mbuli yoyose iyatendile kumtenda yafe hebu kugodekigwa mkifungo. Nhaguso yao kumwake ikala mbuli ya Malagizo gao wenyego. ³⁰ Na vinongeligwe kuna kiseto cha kumkoma, ndopola kumgala kumwako. Niwalongela wanhu wamtaguse wagale vitala vao kumwako.”

³¹ Avo wakalizi wao wamsola Paulo kamba viwalagizigwe. Wamgala ikilo acho mbaka Antipatili. ³² Imitondo yake wakalizi wa magulu wabwela kuna ing'hambi, wawaleka waja wakalizi wa falasi wagendelele na mwanza hamoja na Paulo. ³³ Viwavikile Kaisalia wamgwaa ija ibaluwa mkulu wa isi ayo na kumwika Paulo mmakono gake. ³⁴ Mkulu ayo viyaisomile ibaluwa kamuza Paulo kalawa isi gani. Viyajuwile kalawa isi ya Kilikia, ³⁵ kamulongela, “Nokutegeleza kipindi wanhu wakutaguse wahavika.” Abaho kalagiza Paulo yekigwe muukalizi, mng'anda ya Helode imkulu wa isi.

24

Paulo kamkitala kwa Felikisi

¹ Vizibitile siku tano, Anania mulava nhosa mkulu hamoja na wavele na munhu yagajuwile malagizo yakemigwe Telutulo, wachola kwa Felikisi wamulongela vitala vao mbuli ya Paulo.

² Abaho Paulo kakemigwa, na Telutulo kasonga kulava kitala chake vino,

“Go mkulu Felikisi! Ulangulizi wako unogile ugala tindiwalo kwa kipindi kitali, na mgaluko mkulu wotendigwa mbuli ya isi yetu. ³ Tweye tubokela mbuli ino kwa deng'ho na siku zose tolonga utogoligwe. ⁴ Silonda ng'hani kwagiza kipindi chako, lakini nokupula uwe muhole na utegeleze goya gonilonga. ⁵ Tona kamba munhu ino mng'hobo ng'hani, kogala ndwagi kwa Wayahudi mwiisi yose na iyo mkulu wa kibumbila cha Wanazaleti. ⁶ Vivija kalonda kuigela dikwe Ng'anda ya Mulungu, na tweye tumgoga. Tulonda kumtagusa kwa malagizo getu. ⁷ Lakini Lusia, mkulu wa wakalizi keza, kamsola kwa nguvu mmakono getu. ⁸ Na gweye wahamuuza munhu ino, kodaha kujuwa kulawa kumwake mbuli zose zitumtagusila. ⁹ Wayahudi nao watogola kiyalongile Telutulo.”

Paulo koigombela haulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi

¹⁰ Mkulu ayo kamwinulila Paulo mkono muladi yalonge, na Paulo kalonga, “Nodeng'helela kuigombela haulongozi wako kwavija nojuwa miyaka heleketwa gweye kwa msemi wa isi ino. ¹¹ Gweye mwenyego kujuwa kamba zibita siku longo na mbili ziiyeka toka nyhole

Yelusalemu kumtambikila Mulungu. ¹² Wayahudi

hawambonile ngombe na munhu Mng'anda ya Mulungu hebu wambone nowading'hula wanhu, siyo mng'anda ya kumpula Mulungu hebu hanhu hohose kudibuga. ¹³ Nao hawadaha kukulagusila kitala kiwanigalile hano. ¹⁴ Lakini niye notogola nomgwaa ukulu Mulungu wa wahenga zetu na kuikweleleza nzila ayo iwoikema ya uvizi. Lakini vivija noitogola kila mbuli yandikigwe mna Gamalagizo ga Musa na vitabu va watula ndagu wa Mulungu. ¹⁵ Niye nomtamanila Mulungu kamba vija viwomtamanila hewo, kamba wanhu wose wanogile na wehile wozilibuka kwa wafile. ¹⁶ Avo siku zose niyoha ng'hani sambu niwe na moyo unitagusa kamba nibananga mgameso ga Mulungu na mgameso ga wanhu.”

¹⁷ “Viibitile miyaka mingi mbwela Yelusalemu muladi kuwagwaa sente wayangu na kumulavila Mulungu nhosa. ¹⁸ Ving'halile notenda avo wanyona Mng'anda ya Mulungu, ving'homeleze kihendo cha kuisunha. Kukala kuduhu lunhu hebu ndwagi yoyose. ¹⁹ Lakini Wayahudi wayagwe walawile mwiisi ya Asiya wakala baho, awo wao walondeke kwiza hano haulongozi wako na kulava kitala chao kamba wana mbuli yoyose kumwangu. ²⁰ Hebu leka wanhu wano weli hano walonge, mbuli gani ihile iwaiyonile kumwangu vinimile mkitala, ²¹ lakini mbuli zino ziiyeka zinongile vinimile haulongozi wao kamba, ‘Lelo niye ngogigwa mbuli ya kutogola kamba wanhu wafile wozilibuka.’ ”

²² Abaho Felikisi yakalile yaijuwile goya mbuli ya kibumbila cha wanhu wamtogole Yesu, kawalongela wanhu wanyamale, kalonga, “Vondayeze

Lusia, mkulu wa wakalizi, nolava nhaguso ya mbuli ayo.” ²³ Kamulagiza mkulu wa wakalizi yamkalize Paulo, lakini sekeyamkalize ng'hani na yawatogolele mbwiga zake wamgwee kiyolonda.

Paulo kahaulongozi wa mkulu wa isi ya Yudea Felikisi na Dulusila

²⁴ Vizibitile siku ndodo Felikisi keza hamoja na mwehe wake Dulusila, yakalile Muyahudi. Kalagiza Paulo yagaligwe, kamtegeleza viyalongile mbuli ya kumtologa Yesu Kilisito.

²⁵ Lakini Paulo viyakalile kolonga mbuli ya kutenda ganogile na kuigomesa mwenyego na mbuli ya Siku ya Mulungu kuwatagusa wanhu, Felikisi kadumba ng'hani kalonga, “Sambi kodaha kuchola, nokukema kabili nahapata nyafasi.”

²⁶ Mna ikipindi acho kakala yotamanila Paulo yahamgwelele sente, lekaavo kakala yogendelela kumkema na kulonga nayo.

²⁷ Viibitile miyaka mibili, Polikio Fesito kamuhala Felikisi nyafasi ya ukulu wa isi. Felikisi kalonda nhogolwa kwa Wayahudi avo kamuleka Paulo mkifungo.

25

Paulo kochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi

¹ Siku ndatu kumwande Fesito viyavikile mwiisi ayo, kasegela Kaisalia kachola Yelusalemu,

² wakulu wa walava nhosa na wakulu wa Wayahudi viwagalile kitala chao mbuli ya Paulo. Wampula Fesito, ³ yawatendele vinogile yamgale Paulo Yelusalemu, kwavija wakala kiseto mnzila wamkome. ⁴ Fesito kawedika, “Paulo kamkifungo

ako Kaisalia, naniye nobwela kuko sambu baha.
⁵ Walekeni wakulu zenu wachole na niye Kaisalia wakamtaguse kamba katenda gehile.”

⁶ Fesito kakala hamoja nao siku nane hebu longo abaho kachola Kaisalia. Imitondo yake kakala mkigoda cha nhaguso mkitala, kalagiza Paulo yagaligwe mgati. ⁷ Paulo viyavikile, Wayahudi walawile Yelusalemu wamzunguluka na kusonga kulava vitala vikulu vikulu viwalemele kulava usindila. ⁸ Lakini Paulo kaigombela, “Niye sitendile chochose kihile kwa Malagizo ga Wayahudi hebu kwa Ng'anda ya Mulungu hebu kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”

⁹ Lakini Fesito kalonda nhogolwa kwa Wayahudi, avo kamuuzza Paulo, “Kotogola kuchola Yelusalemu ukatagusigwe ako mgameso gangu mbuli ya gano?”

¹⁰ Paulo kalonga, “Niye nokwima hano mkitala cha Mndewa mkulu wa Lumi, hano baho nilondeka kutagusigwa. Kamba viujuwile siwatendile Wayahudi chochose kihile. ¹¹ Nahatenda dihile dinilondeka nhaguso ya kufa silema bule. Lakini kamba kuduhu ukweli mvitala viwagalile mbuli yangu, kuduhu munhu yodaha kunigala kumwao nochola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”

¹² Baho Fesito viyamambukize kulonga na wanhu zake wamkitala, kamulongela Paulo, “Kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, avo kochola kwa Mndewa mkulu wa Lumi!”

Paulo kahaulongozi wa Agilipa na Benike

¹³ Vizibitile siku nyingi mndewa Agilipa na Benike wavika Kaisalia muladi kumulamusa Fesito. ¹⁴ Viwakalile ako siku nyingi, Fesito kamsimulila mndewa mbuli za Paulo, kalonga, “Hano hana munhu yalekigwe mkifungo na Felikisi. ¹⁵ Viny'holile Yelusalemu, wakulu wa walava nhosa na wavele wa Wayahudi wagala kitala kumwangu na kumhula nimgaguse. ¹⁶ Lakini niye niwedika siyo vivo viwatendaga Walumi kumulava munhu yatagusigwe yang'hali hana iting'hana na wanhu walavile kitala kihanga kwa kihanga na kugoleligwa nyafasi yaigombebe mwenyego. ¹⁷ Viwezile hano, sikawile bule, lakini imitondo yake ng'hema mting'hano mkitala na kulagiza munhu ayo yagaligwe. ¹⁸ Wanhu wamtaguse viwemile hawalavile kitala chochose kihile kamba vinigesile nene. ¹⁹ Lakini wakala woibamilila mbuli ya dini yao wenyego na mbuli ya munhu yokemigwa Yesu, yakalile yafile, lakini Paulo kagendelela kulonga kakala mgima. ²⁰ Sijuwile dakutenda vija nahapatile mbuli zino. Avo nimpula Paulo kamba yahadahile kuchola Yelusalemu na kutagusigwa kuko. ²¹ Lakini Paulo kachola kumwande, kalonda Mndewa mkulu wa Lumi yalamule mbuli yake na yekigwe muukalizi. Avo nilagiza yekigwe muukalizi mbaka vondanimgale kwa Mndewa mkulu wa Lumi.”

²² Agilipa kamulongela Fesito, “Maza nahanogelwe ng'hani kamba nahamuhulika munhu ayo niye mwenyego.”

Fesito kamwidika, “Komuhulika mayo.”

²³ Imitondo yake Agilipa na Benike wengila

kwa deng'ho kudigati da kuiting'hana, wakulu wa wakalizi na wakulu wa ziisi. Fesito kalagiza Paulo yagaligwe mgati. ²⁴ Fesito kalonga, “Mndewa Agilipa na wanhu wose muli hano hamoja na tweye, mumona munhu ino Wayahudi wose ako Yelusalemu na hano wagala vitala kumwangu. Walonga munhu ino yakomigwe. ²⁵ Lakini niye siyonile mbuli yoyose ihile iyatendile mbaka yakomigwe. Kwavija heyo mwenyego kalonda kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, niges a nimgale kuko. ²⁶ Lakini niye nabule mbuli ya kumwandikila Mndewa mkulu wa Lumi mbuli ya munhu ino. Avo nimgala haulongozi wenu ng'haning'hani haulongozi wako, gweye Mndewa Agilipa muladi wahamala kumuloles a, mhate dakwandika mbuli yake. ²⁷ Kwavija viniges a yokuwa yosekeza nahamgala mfungwa bila kwandika kilamuso kiyatagusiligwe.”

26

Paulo koigombela haulongozi wa Agilipa

¹ Agilipa kamulongela Paulo, “Kodaha kuigombela.” Baho Paulo kenula makono gake kalonga v ino,

² “Mndewa Agilipa! Niye noiyona nimweda, lelo kuigombela haulongozi wako mbuli zose ziwonitagusila Wayahudi. ³ Kwavija gweye kuvijuwa goya vihendo va Wayahudi na kuihasanya kwao. Nokupula ufunge umoyo unhegeleze.”

⁴ “Wayahudi wose wajuwa ving'halile toka haidodo wangu. Wajuwa ving'halile mwiisi yangu na ako Yelusalemu. ⁵ Toka mwaka wanijuwa goya,

na wao wahalonda wodaha kukulongela kamba ng'hala mkibumbila cha Mafalisayo womgwaa ukulu Mulungu kubanza wose. ⁶ Lelo nokwima hano nitagusigwe mbuli ya kutamanila lagano diwagweleligwe wahenga zetu na Mulungu. ⁷ Dino ijo lagano ditamaniligwa koneka na makabila longo na mabili, kamba viwomsang'hanila goya Mulungu imisi na ikilo. Mbuli ya gago, go mkulu notagusigwa na Wayahudi! ⁸ Mweye mose muli hano, habali mokona vidala kutogola kamba Mulungu kowazilibula wanhu wafile?"

⁹ "Niye mwenyego nhenda kila mbuli kuwagoma wanhu waditogole twaga da Yesu wa Nazaleti. ¹⁰ Lekaavo nhendile vivo ako Yelusalemu. Nigweleligwa udahi na wakulu wa walava nhosa na kuwagodeka mkifungo wanhu wengi wamtogole Mulungu, na viwatagusigwe kufa na niye niilumba nao. ¹¹ Miyanza mingi nyhola mzing'anda za kumpula Mulungu na niwananahiza wabele kutamanila kwao. Ng'hala niwehile ng'hani mbaka nyhola mmabuga ga kutali kuwadununza."

Paulo kolonga vija viyagaluke

Sang'h 9:1-19; 22:6-16

¹² "Kwa mbuli ayo ving'halile nochola Damesiki kwa udahi wa wakulu wa walava nhosa. ¹³ Go mkulu, kipindi ving'halile mnzila, zuwa vidikalile mdindosi, nyona mulenge mkulu kubanza zuwa, womwemwesa kulawa kuulanga, unizunguluka niye na waja wayangu. ¹⁴ Tweye wose tulagala hasi na mhulika sauti yonongela kwa Kiebulania, 'Sauli, Sauli! Habali konidununza? Koilumiza mwenyego kamba ng'ombe yotowa mbalati ya

mindewa wake.’ ¹⁵ Niye nimuuzza, ‘Mndewa, gweye kwa nani?’ Nayo Mndewa kanidika, ‘Niye na Yesu, yuunidununza. ¹⁶ Lakini winuke wime kwa magulu gako. Nikulawilila muladi nikusagule uwe msang’hanaji wangu. Kowalagusila wanhu wayagwe lelo kunyona na gaja gonda nikulagusile. ¹⁷ Nokuhonya na wanhu wa Izilaeli na vivija nokuhonya na wanhu haweli Wayahudi ako konda nikugale. ¹⁸ Uwafumbule meso gao walawe mdiziza weze kudilenge na walawe mmakono ga Mwenembago wambwelele Mulungu, avo kubitila kutamanila kwao kumwangu nzambi zao zogeligwa kumgongo na wopata uhazi wao mna iwanhu wasaguligwe na Mulungu.’ ”

Paulo kolonga mbuli ya sang'hano yake

¹⁹ “Avo Mndewa Agilipa sikilemile bule kinhu acho cha kuulanga kiyandagusile Mulungu. ²⁰ Niwapetela wanhu kusongela Damesiki na Yelusalemu na abaho isi yose ya Yudea na kwa wanhu haweli Wayahudi. Waleke nzambi zao na wambwelele Mulungu na watende gaja golagusa waleka nzambi zao. ²¹ Kwa mbuli ayo lekaavo Wayahudi wangoga ving’halile mng’anda ya kumpula Mulungu, na walonda kung’homa. ²² Lakini Mulungu kanhaza mbaka lelo, na avo nima hano kuwalongela wanhu wose, wakulu kwa wadodo. Mbuli inonga iyo iija iwalongile watula ndagu wa Mulungu na Musa yolawilila. ²³ Mbuli ya Kilisito Mkombola kalondeka yadununzike na yawe wa ichanduso kuzilibuka kwa wafile, muladi yawapetele

Wayahudi na wanhu haweli Wayahudi mulenge wa kukomboligwa.”

²⁴ Paulo viyakalile koigombela avo, Fesito kakemelela, “Gweye Paulo, kuna kibozi mbwelela! Kusoma kwako ng'hani kukwehula!”

²⁵ Paulo kamwidika, “Go mkulu, sikwingililigwa bule, vinonga niye ukweli wiiyeka. ²⁶ Mndewa Agilipa! Kumwako nolongu bila kudumba kwavija mbuli zino zose kuzijuwa goya. Vinigesa mbuli zino kuzijuwa goya kwavija hazitendeke kinyelegezi. ²⁷ Mndewa Agilipa, vino kowatogola watula ndagu wa Mulungu? Nojuwa kowatogola!”

²⁸ Agilipa kamulongela Paulo, “Viugesha kwa kipindi kino kidodo kodaha kunhenda niwe mkilisito?”

²⁹ Paulo kamwidika, “Kiwe kipindi kidodo hebu kitali nompula Mulungu gweye na mweye mose munhegeleza hano lelo muwe kamba vinili niye, lakini bila minyololo!”

³⁰ Baho Mndewa Agilipa, na mkulu wa isi, Benike na waja wose wakalile hamoja nao, wenuka. ³¹ Viwakalile wosegela wailongela, “Munhu ino hatendile mbuli ya kumtenda yafe hebu yagodekigwe mkifungo.” ³² Nayo Agilipa kamulongela Fesito, “Maza munhu ino halondile kuchola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi yahafunguligwe.”

27

Paulo kogaligwa Lumi

¹ Viwaitogolele tuchole Italia, wawagela Paulo na wafungwa wayagwe mmakono ga Juliasi,

mkulu wa kibumbila cha wakalizi wa Lumi, kikemigwe, “Kibumbila cha Mndewa wa Lumi.”

² Tukwela meli ilawile Adilamito, ikalile yochola mhwani ya isi ya Asiya na tusonga umwanza. Alisitaliko, mwenekae wa Makedonia kulawa Sosalonike kakala na tweye. ³ Imitondo yake tuvika Sidoni. Juliasi kamonela bazi Paulo na kamtogolela yachole kuwalola mbwiga zake, yagweleligwe kiyalondile. ⁴ Kulawa ako tugendelela na mwanza kwavija ubeho ukala wobuma kwiza kumwetu, avo tubitila kisiwa cha Kupulo kukalile kuduha ubeho. ⁵ Abaho tuloka bahali ya Kilikia na Pamfulia, tuvika kudibuga da Mula mwiisi ya Lukia. ⁶ Baho mkulu ayo kayona meli ng'hulu yolawa Alekizandilia ikala yochola Italia, avo katukweza.

⁷ Tugendelela na mwanza mholemhole, na kwa siku nyingi kwa kugaya ng'hani tuvika mwiisi ya Nido. Ubeho ututenda seketuchole kutali ng'hani na mwambu uja, avo tubitila mwambu wa Kilete behi na Salimone ako ubeho haukalile mkulu bule. ⁸ Tubita mumgwazo mholemhole tuvika hanhu hokemigwa Bandali Inogile behi na buga da Lasea.

⁹ Aho tuhakala ng'hani, mbaka kipindi cha kufunga kuja kikala kibilitile, kwavija kipindi aho kikala hakinogile bule kugenda kwa meli. Avo Paulo kawazuma, ¹⁰ “Wayangu, vinikona mwanza uno wokuwa na magayo mengi na kwagiza vinhu vingi vikwezigwe mwiimeli, vivija kwagiza ugima wetu.” ¹¹ Lakini mkulu wa wakalizi kanogelwa na kija kiyalongile mulosaji na mwene meli siyo gaja gayalongile Paulo. ¹² Kwavija hanhu aho hakala

hehile na kikala kipindi cha kihuhwe, wanhu wengi wanogelwa kugendelela na mwanza ya-hadahika wavike Foiniki. Foiniki ayo bandali ya Kilete ichola kusini kudihongela zuwa na kasikazini kudihongela zuwa, ako wahadahile kukala kipindi cha kihuhwe.

Beho kulu mbahali

¹³ Lubeho lunogile lwa kudihongela zuwa lusonga kubuma, na wao wagesa kamba wapata kiwalondile, avo wafungula nzabi, wasegeza meli yao wachola behi ya mhwani ya Kilete. ¹⁴ Lakini hakibitile kipindi kitali, ubeho mkulu ukemigwa “Ubeho wa kaskazini,” usonga kubuma kulawa mkisiwa. ¹⁵ Ubeho uitowa ayo imeli, kwavija hatudahile kuugomesa tuileka isoligwe na beho. ¹⁶ Kisiwa kimoja kidodo kikemigwe Kauda kitutaza kidogo na uja uubeho, na vitubitile kusini yake tuhonyeka, hamoja tugazika ng'hani, tudaha kukihonya kija ikigalawa didodo cha meli ayo. ¹⁷ Wanhu wakikwega kigalawa mgati, abaho waizungulusila nzabi imeli na kuifunga kwa nguvu. Wadumba wahananahile mumgwazo wa bahali, mhwani ya Libiya, avo wahulumusa matanga na kuileka imeli isoligwe na beho. ¹⁸ Beho digendelela kubuma na imitondo yake wasonga kuyasa mizigo ili mwiimeli. ¹⁹ Siku da kadatu wasonga kwasa mgamazi vinhu viyagwe vili mwiimeli kwa makono gao wenyego. ²⁰ Kwa kipindi cha siku nyingi hatudahile kujona zuwa hebu nhondo, beho digendelela ng'hani mbaka twagiza tamanilo da kuhona.

²¹ Viwakalile kipindi kitali bila kuja, Paulo kema haulongozi wao kawalongela, “Wayangu maza munhegeleze niye na kuleka kuchola Kilete, sambi gatupate magayo gano gose na ubananzi uno. ²² Lakini sambi nowapula, gangamalen! Kuduhu imoja wenu yonda yafe, meli iiyeka iyo yonda ibanangike. ²³ Kwavija kilo cha jana msenga wa kuulanga wa Mulungu kanizila. Mulungu inimsang'hanila na kumgwaa ukulu. ²⁴ Msenga ayo wa kuulanga kanilongela, ‘Paulo sekeudumbe! Kolondeka wime haulongozi wa Mndewa mkulu wa Lumi. Kwa mbuli yako Mulungu kauhonya ugima wa wanhu wose weli muumwanza na gweye.’ ²⁵ Avo wayangu fungeni moyo! Kwavija nomtamanila Mulungu, galawilila kamba viyanongele. ²⁶ Lakini tokwasigwa kuna ikisiwa kiyagwe.”

²⁷ Kilo cha longo na nne, twasigwa na ubeho kuna ibahali ya Meditelania, kilo kikulu walosaji wasinhukila wa behi na isi inyalile. ²⁸ Wahumulusa hasi luzabi lufungigwe kinhu kizito kuzahila utali wa mazi, wapata utali wa mita malongo mane. Abaho watenda vivo kabili wapata malongo madatu. ²⁹ Wadumba kamba imeli sekeichole kuna gamabwe avo wahumulusa nanga nne kukisogo cha imeli, wapula uche hima hima. ³⁰ Abaho walosaji walonda kutoloka, wahumulusa ikigalawa kidodo mgamazi na waitenda wochola kwika nanga kuulongozi wa imeli. ³¹ Lakini Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi na wakalizi, “Kamba walosaji wano hawasigala mumuno

mwiimeli, sambimutamanile kuhonyeka.” ³² Avo wakalizi wazikanha nzabi ziigogile ngalawa ndodo na kuileka ichole.

³³ Usiku haunakucha, Paulo kawapula wanhu wose waje, “Kwa siku zose longo na nne mukala munyawanyawa, hamudile kinhu chochose.

³⁴ Lelo nowapula chonde muje lujo muladi mupate nguvu ya kugendelela kuwa wagima. Kuduha hata luvili lumoja londa lwage.” ³⁵ Paulo viyamambukize kulonga avo, kasola gate, kamgwaa nhogolwa Mulungu mgameso gao, kadibanzula kasonga kuja. ³⁶ Kila munhu kasamhuka, kasola gate kaja. ³⁷ Wanhu wose kwa wose tukalile mwiimeli tukala wanhu magana mabili na malongo saba na sita. ³⁸ Viwegute wahunguza uzito wa meli, kwa kwasa uhule wa ngano mbahali.

Meli yobeneka

³⁹ Viuchile, walosaji hawaijuwile bule isi ayo, ila wona msanga wa mhwani, avo waitogolela kwima aho kamba yahadahika. ⁴⁰ Wakanha zinanga wazileka mbahali, kipindi kikija wazifungula zinzabi zifungigwe muusukani, abaho wadinula digolole dili kuulongozi muladi digoge beho, wachole mhwani. ⁴¹ Lakini wavika hanhu haziiting'hanile bahali mbili, na imeli yangama. Mwambu wa ulongozi wangama mumsenga bila kutigisika. Mwambu wa kukisogo wa imeli usonga kubeneka vihande mbuli ya mazi geli na ng'humbi.

⁴² Wakalizi walonda kuwakoma wafungwa wose kwa kudumba kamba wahakogelele mbaka

mhwani na kutoloka. ⁴³ Mkulu wa wakalizi kalonda kumuhonya Paulo, avo kawagomesa sekewatende avo. Ila kawalagiza wose wadahile kogeleva wazumhe kulawa mwiimeli na wogeleva mbaka mhwani. ⁴⁴ Wayagwe wakweleleza kwa kugoga vihande va mbao hebu vihande va imeli ibeneke. Vivo tuhonyeke tweye wose na kuvika wagima mhwani.

28

Ako Malita

¹ Vituvikile kuna imhwani kuno twawagima, tujuwa kamba kisiwa kija chokemigwa Malita. ² Wenekae wa aho watunogela ng'hani. Mvula isonga kutowa na kukala na behu, avo wabwinha moto na kutugoneka. ³ Paulo kadondola ngodi kakala yozika muumoto, mbuli ya umoto avo mgendela hasi kalawa mzingodi kamuluma Paulo na kuizingiliza mumkono wake. ⁴ Wenekae wa aho viwamone mgendela hasi mumkono wa Paulo wailongela, "Vitukona munhu ino kokuwa mkomaji, hamoja kahonyeka kufa mbahali, nhaguso ya milungu haimulekile yagendelele kuwa ugima." ⁵ Lakini Paulo kamwasila muumoto mgendela hasi ayo na hamulumize bule. ⁶ Wanhu waja wakala womulola kamba yahavimbile hebu yalagale hasi na kufa. Lakini viwabetele kwa kipindi kitali na kona haduhu kinhu kimulawilile, wagaluka na kulonga, "Heyo kakala mulungu!"

⁷ Behi na hanhu aho hakala na migunda ya mkulu wa ikisiwa yakemigwe Pubulio. Avo katugoneka, kwa kipindi cha siku ndatu tukala

ukayake. ⁸ Tatake Pubulio kakala yawasile mulusazi kolumwa homa na kuhala. Paulo kachola kumulola, viyamambukize kumpula Mulungu, kamwikila makono gake, kamuhonya. ⁹ Viyamambukize kutenda avo, wanhu wayagwe wakalile watamu mkisiwa acho weza na wahonyigwa. ¹⁰ Wanhu watugwaa nhunza nyingi na kipindi vitusongile mwanza kabili, weka mwiimeli kila kinhu kitulondile.

Kulawa Malita kuchola Lumi

¹¹ Viibitile miezi midatu tusonga kabili mwanza kwa meli ilawile Alekizandilia, ikemigwe, “Milungu Pacha.” Meli ayo ikala imile mkisiwa acho kwa kipindi chose cha kihuhwe. ¹² Tuvika kudibuga da Silakusa, na tukala baho kwa siku ndatu. ¹³ Kulawa aho tugendelela na mwanza na tuvika mwiisi ya Legio. Imitondo yake beho disonga kubuma kulawa kusini, vizibitile siku mbili tuvika kudibuga da Potioli. ¹⁴ Ako tuwavika wayetu wantogole Yesu, wao watupula tukale nao siku saba. Abaho tuvika Lumi. ¹⁵ Waetu wantogole Yesu ako Lumi viwatuhulike tuvika, wayagwe weza kutubokela Kudigulilo da Apio na wayagwe hanhu hokemigwa Ng'anda Ndatu za wageni. Paulo viyawaonile kamgwaa nhogolwa Mulungu.

Paulo kudibuga da Lumi

¹⁶ Vituvikile kudibuga da Lumi, Paulo katogoleligwa kukala yaiyeka hamoja na mkalizi imoja wa kumkaliza.

¹⁷ Vizibitile siku ndatu, Paulo kawakema hamoja walangulizi wa Kiyahudi wa hanhu aho. Viwaiting'hane kawalongela, “Waizilaeli

wayangu, hamoja sitendile mbuli yoyose ihile kwa wanhu zetu hebu kwa vihendo vetu vitubokele kwa wahenga zetu, ngodekigwa ako Yelusalemu na ngeligwa mmakono ga Walumi.

¹⁸ Viwaniuzile na kona sitendile mbuli yoyose ihile ya kung'homela, walonda kunifungulila.

¹⁹ Lakini Wayahudi viwailemile mbuli ino, niye nyhola kumwande kwa Mndewa mkulu wa Lumi, hamoja ng'hala nabule kitala chochose kwa wanhu zangu. ²⁰ Lekaavo niwapula mwize nonge na mweye, niye nigodekigwa minyololo kamba vino, kwavija notogola Mkombola iwakalile wombeta wanhu wa Izilaeli keza.”

²¹ Wao wamulongela, “Tweye hatubokele baluwa yoyose kulawa Yudea mbuli yako wala kuduha munhu yoyose yezile hano na kulonga mbuli zako hebu yalonge chochose kihile kumwako. ²² Lakini yokuwa vinoga tukuhulike mwenyego ulonge magesa gako, kwavija tweye tojuwa kamba kila hanhu wanhu wokilema kibumbila kino.”

²³ Avo wapanga kuiting'hana, na wanhu wengi wavika kuyakalile. Toka imitondo mbaka ichungulo Paulo kawasimulila na kuwafambulila mbuli za Undewa wa Mulungu kageza kuwatenda wamtogole Yesu kwa kusoma Malagizo ga Musa na maandiko ga watula ndagu wa Mulungu.

²⁴ Wanhu wayagwe wazitogola mbuli zake, ila wayagwe hawamtogole bule. ²⁵ Viwalekile kuilumba wenyego, wasegela, Paulo viyamalile kulonga mbuli ino, “Loho Yang'alile kalonga goya kwa wahenga zenu kubitila mtula ndagu wa Mulungu Isaya! ²⁶ Kalonga,

‘Genda ukawalongele wanhu wano,
kuhulika mohulika, lakini hondamujuwe bule,
kulola molola, lakini hondamone,

²⁷ Kwavija mizoyo ya wanhu wano midala,
wasita magwiti gao,
wafing'hiliza meso gao.

Maza wadahile kulola kwa meso gao,
na kuhulika kwa magwiti gao,
na kajuwa kwa mizoyo yao,
wahanibwelele niye,
na niye nahawahonyile.’ ”

²⁸ Paulo kamambukiza kulonga, “Avo mujuwe kamba usenga wa Mulungu kuwakombola wanhu, ugaligwa kwa wanhu haweli Wayahudi na wao wohulika. ²⁹ Paulo viyamambukize kulonga avo, Wayahudi wachola mzikae zao kuno woibamilila.”

³⁰ Kwa kipindi cha miyaka mibili Paulo kakala mng'anda iyapangile, mumo kawagoneka wanhu wose wezile kumulamusa. ³¹ Kawapetela wanhu mbuli za Undewa wa Mulungu na kuwafundiza mbuli za Mndewa Yesu Kilisito, kalonga kwa ku-gangamala na kubwihila.

Lagano da Sambu kwa Wanhu Wose **The New Testament in Kutu**

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Kutu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

The New Testament in Kutu

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

b3548da5-0b1c-5f8f-89e7-2d3bc2f58102